

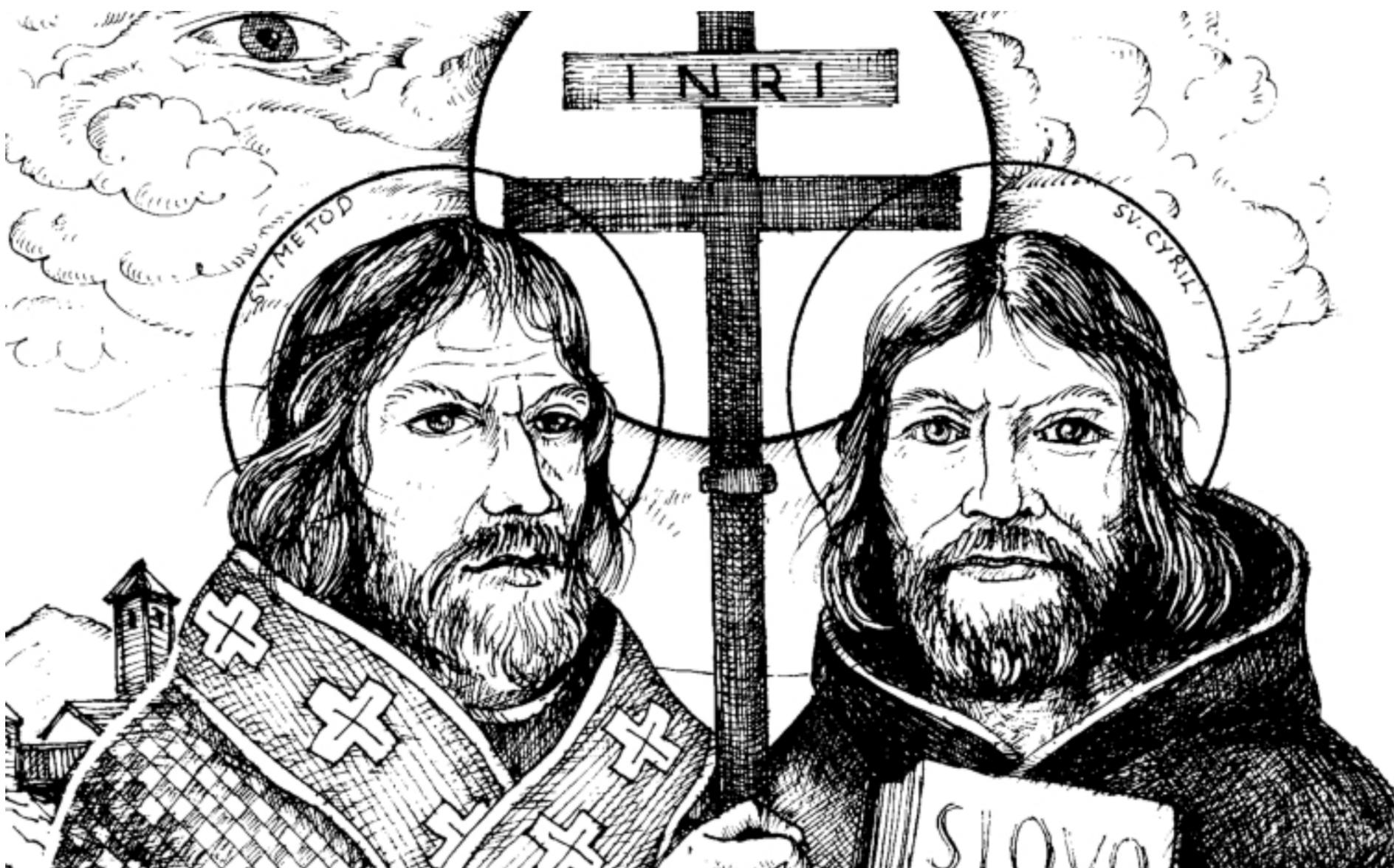
KULTÚRA

ROČNÍK XIX. – č. 3

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

10. FEBRUÁRA 2016

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRÍŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava, Mobil: 0911 286 452 • e-mail: kultura@orangemail.sk • Cena 1,50 €

STibor Kovalik: Sv. Cyril a Metod

Čas činov dozrel. Slovensko, dozrel čas!
 Tak dozrieva ovocie na záhrade,
 a v širšom poli náš chlieb rastie všade,
 keď plameň slnka na jar vzbĺkne zas,
 nádejná láska vchádza v mladé srdcia,
 odvážna, nežná, čarovná a súca,
 zaháňa tieň strachu a zradný mráz,
 v tajomných skrýšach srdca a duší
 na dvierka rozumu a citov prudko búši,
 radostná, vlúdna ako slnečný čas.
 Slovensko mladé všetkých volá nás.

Hľa, na rumoch bezprávia pravda víťazí!
 Čo sto bludných vekov hodlalo,

Rozhodnutie

rozhodný čas už zvrchol trvalo,
 už víchor odvial psotu lži a reťazí.
 duch národa z osídla k slnku prerazil.
 Za nami závrtná priepasť - minulosť.
 Ech, smutné jarmo tisíc rokov.
 Panský bič ráňal dušu, dreň aj kosť.
 Slzami, potom, krvou náš ľud mokol,
 dost' príkrej biede, poníženiu dost'!
 Život a nádej, ber nás na milosť!

Hryzie nás z dejín ťarcha zločinov,
 zlosť, závisť, zrada, Svätopluk a prúty,
 pazúry sporov, osud vlasti zlý a krutý.
 Duch temnôt tiahol tisícročnou krajinou.
 Dnes otčina k jednote volá synov.

Náš národ dozrel.
 Ako vinohrad dozrel čas.
 Spev zvonov, spev práce vyzýva naliehavý,
 statočne spojme ruky, srdcia, hlavy.
 Slovenská republika dôverne volá nás.
 Rodáci, dozrel čas.

JÚLIUS HOMOLA
 Január 1993

Ked' padli Dvojčky, vlastne zhorel Reichstag ďalšej fázy svetovej vojny. Je to vojna rozrátaná pravdepodobne na desaťročia, zrejme na celé 21. storočie. Národy sa proti nej zrejme nezjednotia, lebo je síce svetová, ale vedie sa hybridným spôsobom - od mediálnej manipulácie cez kultúrny tlak až po lokálny terorizmus, ktorý nemá hranice. Bandy nájomných žoldnierov budú striedať ideológie a zástavy podľa miestnych zvykov a budú vraždiť a ničiť s nebyvalou krutosťou za asistencie profesionálnych filmových štábov,

Znamenia

TEODOR KRIŽKA

ktoré ich zverstvávajú šíriť cez globálne siete, ako sa to deje v súčasnosti. Tlupy týchto po zuby ozbrojených negramotných budú pred sebou hnať státisíce utečencov, ktorí budú nasmerovávaní tam, kde hrozí odpor národov, ak si náhodou demokratickým spôsobom vybrali vlády podľa svojho gusta na obranu svojich kolektívnych záujmov. Darom budú demonštrovať pred konzulátmi veľkých a mocných štátov, ako tomu bolo nedávno vo Vroclave, kde Poliari odkazovali Nemcom: „Bráňte svoje ženy, a nie našu demokraciu!“ Vlády budú jedným dychom trestať odpor voči lúpežiam a násilnostiam imigrantov ako z vedecokofantastického filmu. Realita však predbehne fantáziu všetkých Tarantinových dokopy, lebo to, čo vo filme vnímame ako absurditu, ako šok, ktorého účel je dosiahnuť predpokladaný katarzný účinok, v skutočnosti dosiahne rozmery nezastaviteľného prírodného živlu.

Zdá sa, že už nie potopa sveta, ani oheň a síra, ale my sami zničíme tisícročné dedičstvo otcov. Nakoniec, už teraz je toto dedičstvo pre väčšinu starinou, ktorá páchne naftalínom.

Komunizmus sa z odstupu ukáže ako nevinné plenie obilia v poli kúkoľa. Naostatok komunizmus bol iba štádiom tejto vojny proti Bohu a jeho národom, proti kultúre, ktorá vznikla zo vznešeného posolstva Dobrej zvesti, keď sa na začiatok vykoreňovali všetky stavy ako nositeľky jej odkazu. Šľachta, roľníctvo, duchovenstvo, to boli a sú veční odporcovia umelých poriadkov, keď sa pod rúškom sľubovanej hojnosti okrem biedy a straty slobody nedostávajú nič okrem deštrukcie a úpadku.

Pred rokmi, keď sme žili v triumfalizme z pádu železnej opony a odchodu totality na smetisko dejín, mi mnohí vyčítali pesimizmus. Niektorí už pochopili, že som bol optimistický na to, aká je realita. Žiaľ, mnohí ešte zostávajú hlásnymi trúbami prisľúbených pozemských rajov, ktorých zdroje sa majú nachádzať v budovách obsadených úradníkmi s početnými deviaciami. Žeby ich vypredali na smetisko za komunizmom blížiacou voľbou?

Niet sa čoho báť. Skutočnosť sa blíži stavu, keď už bude definitívne jasné, že sa priblížilo nebeské kráľovstvo.

Starý neverec a mladí „veriaci“

Súčasná technická vymoženosti nám otvára možnosť zachytávať správy rozličného druhu zo všetkých sveta strán, a to vo veľmi krátkom čase. Kto sleduje medzinárodné spravodajské služby, nemôže nekonštatovať, že kampaň proti kresťanstvu a najmä proti Katolíckej cirkvi v týchto posledných rokoch nadobúda stále mohutnejšie rozmery. Nie je to novota v dejinách kresťanstva, veď sám jeho zakladateľ predpovedal: "Budú vás prenasledovať." A tých prenasledovaných kresťanov prakticky v žiadnom historickom období nechýbalo. Ale nikdy to nedosahovalo také intenzívne a globálne rozmery, ako v tomto 21. storočí. Nehanebne sa manipuluje štatistickými údajmi, vytvárajú sa zločinné postupovania aj z pred ďalekých storočí, zveličujú sa aj vôbec nedokázané obžaloby a povesti, pranierujú sa osoby pred skončením, ba aj pred začatím súdnych procesov, a keď sa obžaloba dokáže ako falošná, nikto sa necíti povinný podobným spôsobom uverejniť opravu urážlivých tvrdení a odprosiť takto mravne znevážené osoby. Tohto sme už aj tu na Slovensku dost' častými svedkami. Ale je to iba chybou nepriateľov kresťanstva a neraz aj veriacich a náboženstva vôbec? Veď prenasledovania kresťanov nikdy v dvetisícročných dejinách nechýbali, ako to už Ježiš Kristus jasne predpovedal: "Ak mňa prenasledovali, budú prenasledovať aj vás." (Ján 15, 20).

Už v prvých troch storočiach dejiny zaregistrovali najmenej desať veľkých prenasledovaní Cirkvi, najprv zo strany Židov a potom zo strany cisárov Rímskej ríše. Aj počas mohutného šírenia kresťanstva v stredoveku nechýbali lokálne i široko plošné odpory a pokusy o rozvrátenie jednoty učenia a vnútorných štruktúr Cirkvi. Ich vyvrcholením bola bezpochyby Francúzska revolúcia so všetkým, čo ju predchádzalo a nasledovalo. Ba možno povedať, že v nej sú korene aj súčasného ideového i mocenského hnutia na oslabovanie a konečné likvidovanie Katolíckej cirkvi, a postupne aj náboženstva vôbec. Čo je však teraz viditeľne odlišné, to je postoj cirkevných predstaviteľov voči týmto vonkajším, ale aj vnútorným nástrahám a bojom proti kresťanstvu.

Už prví apoštoli odvážne odrazili židovských prenasledovateľov teologickým argumentom: „Boha treba viac poslúchať ako ľudí. (...) My sme toho svedkami, aj Duch Svätý, ktorého Boh dal tým, čo ho poslúchajú.“ (Sk. ap. 8, 29, 32). Na obranu proti gréckym a rímskym filozofickým odporcom kresťanstva sa v Cirkvi vyvinula celá bohatá apologetická literatúra, ktorej obsahy sa rozvíjali až do nedávnych čias v rámci osobitej teologickej náuky, zvanej apologetika. Táto však bola v druhej polovici 20. storočia z ťažko pochopiteľných príčin formálne vyradená z učebných programov teologických fakúlt. Aj preto väčšina súčasných teológov nedokáže účinne odraziť špekulatívne útoky protivníkov. (Osobne ďakujem Pánu Bohu, že som ešte mohol byť žiakom a priateľom jedného z posledných vynikajúcich profesorov apologetiky, ktorým bol nedávno zosnulý prefekt Kongregácie pre Boží kult a disciplínu sviatostí, kardinál Antonio María Javierre Ortas, SDB (1921 - 2007) Ale najťažšie pochopiteľnou je skutočnosť, že v priebehu 20. storočia voči vnútorným autorom tak ideových, ako aj disciplinárnych priestupkov a nemravností sa Cirkev fakticky prestala brániť svojím cez dlhé storočia osvedčeným, ale už takmer sto rokov zanedbaným prostriedkom exkomunikácie. Nikdy nezabudnem na konferenciu rodiacej sa religionistiky v Miláne, na ktorej istý mladý rabin vo svojej porovnávačej štúdií troch hlavných náboženstiev konštatoval: „Katolícka cirkev prestala rásť a šíriť sa po svete, odkedy stratila odvalu exkomunikovať.“ Vtedy sa mi to

zdalo odvážne a nie dost' fundované zjednodušovanie situácie. No ubehnuté polstoročie zdá sa potvrdzovať toto dávne konštatovanie. Veď nie tak dávno aj sám pápež Benedikt XVI. definoval súčasný stav ako „dramatická situácia Cirkvi“. Možno aj to ho priviedlo k abdikácii.

Pre hĺbkové diagnostikovanie tejto cirkevnej krízy môže byť užitočný metodologický postup, ktorý pozostáva v tom, že zohľadníme stanovisko odborníka, ktorý posudzuje situáciu z celkom nezávislého uhla pohľadu, lebo nepatrí ani k veriacim kresťanom, ani k tým, čo kresťanov prenasledujú. Vypočujme teda osobne nijako nezaujatého, ale kompetentného historika a sociológa, profesora na troch univerzitách v Belgicku, ktorý sa dopracoval za všeobecne uznávaného znalca stredovekých dejín a v ich rámci za najlepšieho odborníka pre dejiny rehoľných rádov onej epochy. Bol to prof. Léo Moulin (1909 - 1999). Osobne nezatajoval svoj laicizmus, agnosticizmus a ateizmus blízky panteizmu. Vstúpil aj do slobodomurárskej lôže, ale po určitom čase ju opustil. Vysvetľoval to tým, že často je to nevyhnutnou podmienkou pre postup v kariére na univerzitách, v žurnalistike, vo veľkých vydavateľstvách, lebo vzájomná pomoc „bratov murárov“ nie je žiaden mýtus, ale je to stále aktuálna realita. V dlhom rozhovore s významným talianskym publicistom a redaktorom Vittorio Messorim v roku 1990 prof. Moulin vyhlásil: „Dajte za pravdu mne, stáremu nevercovi, ktorý sa do toho rozumie: Je to vrcholné dielo protikresťanskej propagandy, že sa jej podarilo vytvoriť v kresťanoch, a najmä v katolíkoch, akési zlé svedomie. Vstúpili do nich neistotu, ak nie priam hanbu za ich dejiny. Zúrivým nátlakom od reformy až podnes dokázali vás presvedčiť, že ste zodpovední za všetky alebo za takmer všetky zlá vo svete. Paralyzovali vás v masochistickej autokritike, aby neutralizovali kritiku toho, čo nastúpilo na vaše miesto. Feministky, homosexuáli, obdivovatelia a čítatelia Tretieho sveta, pacifisti, exponenti všetkých menších, disidenti a nespokojenci všetkých druhov, vedci, humanisti, filozofi, ambientalisti, animalisti, laickí moralisti - od všetkých týchto ste si nechali predkladať úcty, neraz falšované, bez toho, či takmer bez toho, že by ste s nimi diskutovali. Nestavuje historický problém, omyl alebo utrpenie, ktoré by vám neboli pripisovali. A vy, často neznalci vašich vlastných dejín, nakoniec ste to uverili, a tým ich aj podporili. Avšak ja, agnostik, ale historik, ktorý sa snaží byť objektívny, vám hovorím, že musíte reagovať v mene pravdy. Lebo často to nebola pravda. A keď aj niekde je niečo pravdy, ostáva tiež pravdou, že pri výslednom hodnotení dvadsiatich storočí kresťanstva svetlá veľmi vysoko prevažujú nad tieňmi. Tak teda: Prečo z vašej strany nevyžadujete vyúčtovanie od tých, ktorí vám predkladajú úcty? Azda boli lepšie výsledky toho, čo prišlo po tom? Uvedomujete si, z akých kazateľní skrúšene počúvate určité kázanie? Tá nehanebná lož o „temných storočiach“, lebo boli inšpirované vierou v Evanjeliá! Prečo potom všetko to, čo sa nám zachovalo z oných čias, vykazuje takú fascinujúcu krásu a múdrosť? Aj pre dejiny platí zákonitosť o príčine a následku.“

Ak takýto je názor nezaujatého, cudzieho v tom zmysle, že nepatrí ani do tábora kresťanov, ani medzi nepriateľov kresťanstva, ale kompetentného historika, - tak myslím, že my všetci by sme sa mali nad touto situáciou vážne pozastaviť a konať to, čo je našou povinnosťou: aby sme sa zbavili toho nám umele a účelovo nepriateľskou propagandou nainfikovaného strachu a prešli do odovážnej a dôslednej obrany zjavenej aj historickej pravdy.

MILAN S. ĎURICA

Zo skicára Andreja Mišanka

SOCHA „SVÄTOPLUKA“
POČAS DOČASNÉHO
POBYTU AMERICKÝCH
VOJSK V STREDNEJ
A VÝCHODNEJ EURÓPE..

KÚPENÍ NOVINÁRI.
AKO POLITICI, TAJNÉ SLUŽBY
A FINANČNÁ OLIGARCHIA
USMERŇUJÚ
NEMECKÉ
MASOVOKOMUNIKAČNÉ
PROSTRIEDKY“
UDO ULFKOTTE:
GEKAUFTE JOURNALISTEN.
WIE POLITIKER,
GEHEIMDIENSTE UND HOCHFINANZ
DEUTSCHLANDS MASSES MEDIEN LENKEN.
VYDAVATELSTVO KOPP VERLAG 2014

V časoch komunizmu sme si navinve mysleli, že v západných tzv. demokratických krajinách sa dodržiavajú demokratické pravidlá spravodajskej komunikácie. Nedochádzalo nám, že médiá sú aj tam neviditeľnou veľmocou, ktorá má usmerňovať mienku a konanie ľudí v záujme potrieb ich majiteľov. Takéto spravodajstvo máme dnes i my na Slovensku. Menuje sa mienkotvorné a „nezávislé“, aj keď je čiastočne riadené nie z vnútra štátu, ale spoza jeho hraníc.

Po páde komunizmu sa objavilo na Slovensku množstvo tlačie rôznych smerov, pluralita názorov mala zelenú. S „upevňovaním“ demokracie začalo jej pomaly ubúdať a dnes máme na trhu okrem „hribovín“ hromadu bulváru a iného braku. Medzi masmédiami a propagandou nie je žiaden rozdiel. Oboje slúži elite, aby vládla verejnosti politicky a hospodársky bez fyzického náporu. Články, správy, reportáže, televízne reportáže sú úzko podriadené jednému názoru. Sloboda prejavu a právo na informácie, ktoré sú považované za základné princípy demokratickej spoločnosti existujú, ale iba na papieri. Neželané názory a informácie sú umlčané alebo vedome prekrútené. Nejednu raz sa z agresora urobí obeť a z obeť agresor. Nie je zapotreby kupovať si viacero „nezávislých“ novín na utvorenie si obrazu o politickom dianí. Všetky sú obsahom identické. Informačné prúdy idú z jednej „žumpy“, dobre maskovanej. Ako a pre koho mienkotvorné médiá na Slovensku a médiá všeobecne pracujú, prináša novinár Lubo Huďo vo svojich knihách ZAMATOVÉ NEŽNÁ TYRANIA. Od pravdy a lásky ku klamstvu a poslušnosti, 2013 (L. Huďo / M. Morés); PRESSTITÚTI VERZUS KONŠPIRÁTORI, 2014 a DRŽTE HUBU A KROK (O čom musíme povinne čušať), 2015.

Po roku 1989 nastal veľký prílív peňazi zo zahraničia vo forme rôznych nadácií, či už vo forme štipendií, honorárov, plátov alebo technického zariadenia do krajín bývalého východného bloku. Nadácie a občianske spoločnosti vznikali ako huby po daždi. Všetko nasvedčuje tomu, že ich budúci riaditeľov si sponzori vyberali podľa životopisov. Nastalo ovplyvňovanie mediálneho spravodajstva a dosadzovanie vhodných „štatnikov“. Ani vtedajšie Československo nezostalo bokom. Politické zoskupenia, ktoré mali zabezpečiť zvolenie Václava Havla za prezidenta v roku 1990, dostali 400 000 dolárov (The New York Times, 31.3.1997). Toľko sa aspoň priznalo oficiálne. Robilo sa to vraj kvôli demokratickému prechodu v štáte.

A ako to vyzeralo mediálne v demokratickom Nemecku?

Uwe Krüger, novinár a odborník v oblasti médií, zistil, že 64 nemeckých novinárov boli členmi v 82 elitných organizáciách, v ktorých

boli zaangažované elity z politiky a hospodárstva. Z toho 4 novinári z najplyvnejších nemeckých mienkotvorných novín: denníka Süddeutsche Zeitung (SZ), denníka Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ), týždenníka Die Welt a týždenníka Die Zeit sa zúčastňovali v zahraničných a bezpečnostnopolitických think-tankoch, US- a NATO afinitných združeníach a iných dôverných kruhoch. Prvenstvo vedie zodpovedný redaktor pre zahraničnú politiku vo FAZ Klaus-Dieter Frankenberg, ktorý je v poradnej rade Atlantického iniciatívy, členom v Trilaterálnej komisii, v Spolkovej akadémii pre bezpečnostnú politiku, v Inštitúte pre európsku politiku, v American Council on Germany, v Trans-

finančná oligarchia usmerňujú nemecké masovokomunikačné prostriedky). Kniha vyšla v roku 2014 vo vydavateľstve Kopp a má 336 strán.

Udo Ulfkotte, autor viacerých kníh, pracoval 17 rokov pre Frankfurter Allgemeine Zeitung für Deutschland (FAZ) (Frankfurtské všeobecne noviny pre Nemecko, bežne užívaná skratka FAZ; ďalej uvádzam iba skratku FAZ) ako zahraničný spravodajca, neskoršie ako korešpondent pre Gruner + Jahr, ďalej v spravodajskej agentúre DDP, vyučoval bezpečnostný manažment na univerzite v Lüneburgu, je Fellow of Marshall Memorial Fund Spojených štátov amerických, bol v plánovacom štabe Nadácie Kon-

dajstvo. Ulfkotte priznáva, že je odchovancom štruktúry blízkej CDU, ktorá ho ovplyvnila ako novinára. On si to vtedy neuvedomoval, ale bolo tomu tak. Namýšľal si, že počas zamestnania vo FAZ bol nestranným novinárom. Bol v plánovacom štabe Nadácie Konrada Adenauera, blízkej CDU, bol teda lobistom a cez masmédiá ovplyvňoval verejnú mienku. Pracoval pre nemeckú zahraničnú spravodajskú službu a jeho zamestnávateľ (FAZ) ho nabádal, aby sa snažil o kontakty so západnými tajnými službami. Od nich dostával informácie, ktoré spracovával. S vedomím jeho vtedajších šéfov ich rozširoval, hoci nemal možnosť si overiť ich pravdivosť. Pracovníci Spolkovej spravodajskej

ďalších študentov alebo iba jeho. Na pozvánke s možnosťou absolvovať seminár nebolo nič zvláštne. Profesiari poznali svojich študentov a tých, ktorí vynikali, bolo treba podporovať. Preto sa tejto pozvánke nevedel. Nevedel, že profesor viedol dvojaký život, že získaval schopných študentov pre prácu v Spolkovej spravodajskej službe (BND). V Bonne na seminári sa od ostatných účastníkov dozvedel, že sa tam dostali podobným spôsobom ako on. Referáty o Sovietskom zväze a DDR boli vraj nudné. Robili cvičné hry, bránili alebo kritizovali komunizmus. Na prvé poschodie školiaceho centra bol vstup zakázaný. Vtedy ešte nevedel, že z 1. poschodia ich istý muž menom Schult pozoroval. Či to bolo jeho pravé priezvisko alebo krycie, to sa nikdy nezodpovedalo. Cvičné hry a nekonečné diskusie boli maskovanou skúškou, kto má aké zmýšľanie o nemeckých tajných službách.

Denník FAZ patrí oficiálne medzi najrešpektovanejšie nemecké a európske noviny. Zásvätenec Ulfkotte ho pozná aj inak. Po vytlačení časť novín odkúpilo vlastné marketingové oddelenie, naložilo do kamiónu a 24 hodín sa noviny vozili po nemeckých diaľniciach. Na druhý deň sa „remitenda“ doviezla späť a šla do zberu starého papiera. Vydavateľstvo zarába na inzertoch astronomické sumy, ale iba časť z nich sa dostane k čitateľovi. Bežné je to vraj aj v iných vydavateľstvách.

Ulfkotteho prvý pracovný deň v zahraničnopolitickom oddelení FAZ bol dosť neobvyklý. Začal tým, že ho jeho nový šéf, nepolepšiteľný alkoholik, poslal do obchodu po fľašu alkoholu.

Počas pôsobenia vo FAZ dostával Ulfkotte množstvo informácií od tajných služieb. Koncom roka 2003 odišiel z FAZ a začiatkom roka 2004 mal prednášku v Drážďanoch. V tom čase robila polícia a prokuratúra v jeho 400 km vzdialenom byte domovú prehliadku pre „podozrenie z vyzradenia štátneho tajomstva“. Informovali o tom takmer všetky noviny v Nemecku. Dokonca aj FAZ referovalo o tom pod nadpisom „Priestory odborníka na terorizmus prehľadané“. Bol to signál pre tých, ktorí ho zásobovali materiálom, že je verejne zdiskreditovaný a „odstavený“. Trestné konanie proti nemu bolo zastavené, pretože sa nedopusť žiadneho trestného činu. O tom sa už nepísalo ani v jedných novinách, ani nie vo FAZ, pre ktoré roky pracoval.

Predtým bol Ulfkotte ako zahraničný spravodajca často na cestách. Niekoľko z nich: Na pozvanie omanského sultána Qábúsa odišiel do Omanu. Tam na letisku ho už čakala klimatizovaná limuzína so šoférom a tlmočníkom, ktorý bol súčasne aj živou peňaženkou. Ubytovaný bol v 5-hviezdičkovom luxusnom hoteli a sultán platil všetko: pranie prádla, telefonáty s redakciou FAZ, suveníry, pohľadnice, najdrahšie reštaurácie a pod. Zaplatil mu aj rôzne potápačské kurzy, dokonca aj súkromný kurz záchranného potápača. FAZ neplatilo nič, všetko platil sultán. Bol sultánom kúpený novinár, robil propagandu pre Oman a sultána. FAZ zverejnilo na niekoľkých stranách exotiku za nulový tarifu a čitatelia si mysleli, že čítajú neutrálne spravodajstvo.

(Pokračovanie na 10. strane)

Niekoľko myšlienok z knihy

KÚPENÍ NOVINÁRI

atlantickej akadémii, v Zeit-nadácii Ebelina a Gerda Buceriusa, v Robert Bosch nadácii a v Lynde a Harry Bradley nadácii. (Uwe Krüger: Meinungsmacht, Köln 2013). Výsledkom činnosti takéhoto redaktora, novinára alebo korešpondenta môže byť iba zmanipulované spravodajstvo. Zmanipulované spravodajstvo v područí EU, zbrojného priemyslu, NATO a USA zisťujú a dokazujú aj doktorské práce zaoberajúce sa médiami.

V auguste 2014 stratilo Nemecko nebojácného a nepodplatiteľného novinára Petra Scholl-Latoura. Novinára, ktorý prebrázdil všetky kúty sveta vo všetkých situáciách. Zomrel vo veku 90 rokov. Všetky jeho knihy, a nie je ich málo, sa stali bestsellermi. Bol vzorom pre jeho mladšieho kolegu-novinára a priateľa Uda Ulfkotteho, s ktorým sa stretával zväčša na miestach postihnutými nepokojmi a vojnami. Krátko pred smrťou sa ho Ulfkotte spýtal na jeho skúsenosti s glajchšaltovanými médiami a cenzúrou. Scholl-Latour mu odpovedal starším citátom jedného zo zakladajúcich vydavateľov FAZ Paula Setheho, ktorý písal úvodníky v denníku FAZ a týždenníku Die Welt „sloboda médií na Západe je slobodou 200 bohatých ľudí a publikovanie ich mienky“. Takýto kritický postoj v demokracii nie je vítaný. Nátlak na prepustenie Paula Setheho prišiel z Úradu spolkového kancelára, od vydavateľov a predstaviteľov hospodárstva. Podobný osud stihol i ďalších novinárov a vydavateľov. Kto neposlúcha, môže ísť. Jedno či je to vydavateľ, redaktor alebo šéfredaktor. Takto to beží v Nemecku. Dnes je to asi ešte horšie, pretože krátko pred svojou smrťou Scholl-Latour povedal, že „sloboda médií na Západe je slobodou iba 4 alebo 5 ľudí a publikovanie ich mienky“.

V nasledujúcom sa zameriam na knihu „GEKAUFTE JOURNALISTEN. WIE POLITIKER, GEHEIMDIENSTE UND HOCHFINANZ DEUTSCHLANDS MASSES MEDIEN LENKEN“ (Kúpení novinári. Ako politici, tajné služby a

rada-Adenauera a referentom Spolkovej akadémie pre bezpečnostnú politiku. Toľko v krátkosti z autorovho životopisu.

Autor si tu nedáva servítku pred ústa. Skôr ako demaskuje svojich kolegov, demaskuje aj sám seba. Nešetří menami osôb, spoločností a rôznych lobistických štruktúr. Nič si nevymýšľa, všetko kladá stovkami poznámok pod čiarou. Vie veľmi dobre, že si nemôže dovoliť ani tú najmenšiu nepresnosť. Svoje skúsenosti podáva tak, ako ich zažil. Poodkrýva svoju novinársku minulosť, ako vhuhol do pavučín blízkych k lobistickým organizáciám a spoluprácu s nimi. V onom čase to považoval za samozrejmosť. Do think-tankov s množstvom peňazi sa dostal odporúčaním. Nechal sa podplatiť, manipuloval a dezinformoval. Odmenu mu boli 5-hviezdičkové hotely po celom svete, kolegiálne cesty so špičkovými politikmi, postavenia v nadáciách, prednášky v organizáciách blízkych tajným službám. Všetko sa dialo s podporou jeho zamestnávateľa (FAZ), ktorý to od neho očakával. Ulfkotte chce touto svojou knihou varovať najmä mladých novinárov, aby neurobili tie isté chyby, za ktoré sa on dnes hanbí. Apeluje na nich, aby neboli aktívni v žiadnych lobistických organizáciách a iných tajných elitných štruktúrach. Najmä novinári renomovaných médií sú cieľom rôznych agentov, cez ktorých sa chcú najmä USA a Izrael zmocniť mediálneho spravodajstva. Vyzýva mladých zahraničných korešpondentov aby neohrozili svoj vlastný životom, ako niekedy on. Zamestnávateľovi prinesú síce napínavý príbeh, ktorý krátkodobu zabezpečí vyšší náklad, ale nebezpečne riskujú svoj život.

Novinárske akadémie v Nemecku nie sú neutrálne. Sú viazané na politické strany a nimi aj financované. Od absolventov novinárskych akadémii blízkych CDU (Nadácia Konrada-Adenauera) alebo SPD (Nadácia Friedricha Eberta) nemožno očakávať nestranné spravod-

služby (BND), predĺžená ruka tajných služieb USA, formulovali na jeho pracovisku články, pod ktoré sa on iba podpisoval. Jeho zamestnávateľ to schvaľoval. Informátorom nebolo teda „nezávislý“ novinár Ulfkotte, ale tajné služby. Podobné praktiky sa diali aj v iných tzv. renomovaných mediálnych centrách. Prebiehalo to s vedomím a podporou zamestnávateľov. Vo FAZ-centrále bola dokonca utajená pracovňa, v ktorej sa nachádzal materiál, ktorý prišiel z BND. Pre BND boli zaujímaví najmä nemeckí zahraniční korešpondenti a Ulfkotte bol jedným z nich. Cudzí tajné služby boli veľkorysé, financovali novinárom drahé cesty. Napr. britské tajné služby financovali Ulfkottemu účasť na konferenciách tajných služieb napr. vo Wilton Parku a inde. V britských alebo amerických médiách pracuje takmer každý zahraničný reportér pre domáce zahraničné služby. Zaujímavý je pohľad tajných služieb na novinárov. Vraj „môžu byť lacnejší ako k..va. Dostať ich už za niekoľko sto dolárov“. Takto citoval redaktor Washington Post jedného agenta zo CIA, ktorý sa takto vyjadril o novinároch ochotných za túto cenu vo svojich článkoch rozširovať propagandu v intenciách CIA.

Autor približuje čitateľovi svoj prvý kontakt s tajnými službami už počas štúdia práva a politológie začiatkom 80 rokov minulého storočia. Koncom zimného semestra 1979/80 dostal od profesora práva leták. Bola to pozvánka do Bonnu na „Seminár k štúdiu konfliktov“ na tému: „Úvod do problematiky konfliktu medzi Východom a Západom“. Niečo nudnejšie si v tých dňoch nevedel predstaviť. Premýšľal, ako to odmietnuť. Keď však profesor dodal, že na deň dostane 20 DM, zaplatenú cestu vlakom, stravu a hotel zdarma a na konci seminára 150 DM na knihy, zmenil mienku. Cez prázdniny si totiž privyrábal na štúdiu na stavbách, kde za 8 hodín fyzickej práce dostal maximálne 50 DM. A tu taká ponuka! Jeho prísľub zúčastniť sa na seminári profesora viditeľne potešil. Nepamätá si, či profesor oslovil i

XIV.

Ako je známe, 10. augusta 1792 jakobíni zvrhli konštitučnú monarchiu, ktorej sa domáhali a ktorej prisahali vernosť. 12. augusta bola kráľovská rodina uväznená. 17. augusta bol ustanovený mimoriadny tribunál. V septembri sa začal revolučný teror a následne boli porazené vojská monarchistickej koalície. 21. septembra bola vyhlásená republika. Vojská jakobínov vtrhli do Sardínskeho kráľovstva a do Belgicka. Ľudovít XVI. umiera na popravisku. O týchto udalostiach zanechal sekretár Kataríny II. A. V. Chrapovickij nasledovný denníkový záznam: „Keď jej veličenstvo dostalo správu o zločinnej vražde francúzskeho kráľa, choré a smutné zaľahlo do postele.“ Cárková darovala grófovi d'Artois, bratovi Ľudovíta XVI., milión rubľov na organizovanie boja s jakobínmi a kord s nápisom na čepeľi: „S Bohom za kráľa.“

Slobodný boj proti volteriánstvu a slobodomurárstvu sa stal možný len po odsúdení Novikova a zatvorení „Priateľského tovaríštva“. Dovtedy bol ideologický boj „nebezpečnou činnosťou pre svetské osoby i pre duchovenstvo.“

L. Znamenskij vo svojej „Rukoväti ruských cirkevných dejín“ poznamenáva, že pozícia bieleho duchovenstva za Kataríny II. nebola lepšia než pozícia rehoľníkov. „Biele duchovenstvo trpelo azda i väčšími. V tej dobe veľkých či menších obľúbencov, útlaku slabých silnými, bolo duchovenstvo takmer zabudnuté. Gubernátori a ďalší svetskí vedúci činiteľa brali duchovné osoby do svojich kancelárií, väznili ich, podrobovali telesným trestom. Pokorný šíriteľ slova Božieho nemal komu kázať zo svojej katedry, pretože ľuďom nebolo povolené ani chodiť do kostola, nieto ešte počúvať akési kázne.“ Usvedčovať volteriánčov a slobodomurárov mimo chrámu vzhľadom na ich rozšírenie medzi mocnými bolo nebezpečné. Raz keď Tichon Zadonskij sporil s jedným volteriánskym veľkostatkárom a začal vyvracať jeho úvahy, veľkostatkár ho udrel po tvári. Len vyššie duchovenstvo sa odvažovalo vystupovať proti francúzskym filozofom. Boli vydané spisy: „Voltaire odhalený“, „Voltaire usvedčený“, „Zahanbyť bezbožníka a naturalistu“ a mnohé ďalšie. Ale písať proti materialistom a ateistom bolo treba opatrne so zreteľom na filozofujúcu cárovnu.

Vtedajší liberalizmus tak horlivo bojujúci za slobodu zmýšľania sa ukázal ako veľmi fanatický, keď sa táto sloboda dotýkala jeho samotného. Až keď hrozilo rozšírenie revolučných udalostí vo Francúzsku, cárovna Katarína II., kňažná Daškovová a ďalší prívrženci Voltaira (zďaleka nie všetci) začali biť na poplach. Francúzska revolučná literatúra bola konfiškovaná. Ničia sa prvé štyri zväzky zbraných spisov Voltaira, ktoré vydal tambovský veľkostatkár Rachmaninov. Je povolené vydávať knihy zamerané proti Voltairovi a ďalším osvieteným filozofom. No vec už bola načatá. Gróf P. S. Potemkin píše s obavou v roku 1794, že počet stúpcov Francúzov „ši-

Ruský cár Pavol I. ako veľmajster Rádu maltézskych rytierov

MERAB SURGULADZE

Revolúcia – alebo?

riacich domnelú slobodu do slepých myslí ľudu, čoraz viac stúpa.“ Major P. Passek vo svojej óde vyzýva ľudu, aby si bral príklad z Francúzov a „zniesol zo sveta cársky rod.“ Polícia nachádzala dokonca u roľníkov pracujúcich v Petrohrade rukopisy revolučného obsahu.

Knieža Trubeckoj, ktorého vypočúvali v súvislosti s činnosťou Novikova, naznačil, že už samotného Pavla I. považoval za slobodomurára a usiloval sa o jeho patronát. Podľa niektorých Pavol I. vstúpil do bratstva roku 1776 v čase svojej zahraničnej cesty. Existuje brožúra „Úvodná reč pri prijatí veľkoniačaťa do Svätej imperátorskej dielne vo Friedrichswalde 6. augusta 1776“. Ďalšie pramene ukazujú na to, že posledný termín možného prijatia Pavla sa udial v roku 1782, keď bol v zahraničí v sprievode svojich priateľov A. B. Kurakina a S. I. Pleščeva. Po návrate do vlasti sa jeho vzťahy s matkou Katarínou II. zhoršili. Usadil sa v Gatčine a knieža Kurakin bol vyslaný do svojho saratovského sídla, kde pobýval až do smrti cárovnej. Ešte niekoľko indícií nasvedčuje, že Pavol I. bol členom lôže Malé svetlo v Rige. No najzaujímavejšie sú vyobrazenia Pavla I. so slobodomurárskymi symbolmi navôkol. Dva podobné obrazy sa nachádzajú v múzeu Ščukina v Moskve. Na jednom z nich je znázornené vševedúce oko v šesťčepnej hviezde, kladivo, čakana, socha bohyně Astrajy a na krku Pavla visí na modrej stuhe zlatý slobodomurársky trojuholník. Na inom portréte je Pavol zobrazený v slobodomurár-

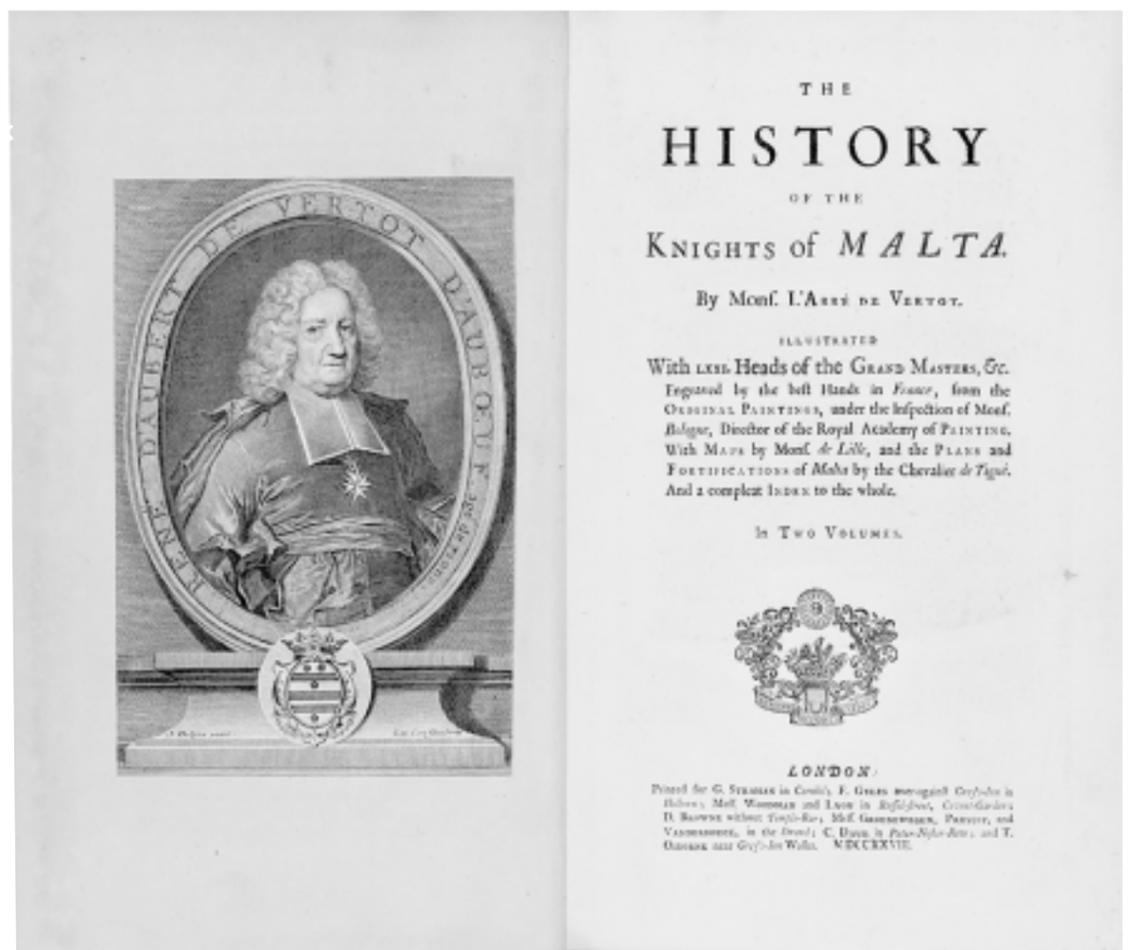
skej zástere tretieho stupňa švédskoho systému a okolo neho sú tie isté zobrazenia rôznych symbolických predmetov: trojuholníka, kružidla, kladiva, lopatky, čakana s ovinutým hadom atď.

Ak by sme aj pripustili, že Pavol I. nikdy nebol zasvätený do lôže, určite bol medzi bratmi veľmi populárny - slobodomurári sa nádejali, že sa stane ich patrónom a ne-

raz ho oslavovali vo svojich piesňach. Roku 1782 slobodomurárstvo dostalo povolenie byť samostatnou organizáciou a post provinciálneho veľmajstra zostal prázdny - pravdepodobne ho chystali pre následníka trónu. Vzťahy Pavla s architektom Baženovom, staviteľom Michailovského zámku, ktoré boli jedným z hlavných obvinení proti Novikovi, nemajú veľký význam. Baže-

nov prinášal následníkovi knihy z vydavateľského krúžku slobodomurárov, no na poslednom stretnutí mu Pavol I. zakázal hovoriť o svojich priateľoch. Mohlo to byť z Pavlovej opatrnosti, pretože v tom čase Katarína II. prijala už celý rad opatrení proti moskovským slobodomurárom.

Keď sa Pavol I. stal cárom, jeho prvé kroky boli plné milosti

História Rádu maltézskych rytierov od kniežaťa a historika R. A. de Vertot d'Auboeuf (1655-1735), ktorá mala v detstve veľký vplyv na budúceho ruského cára Pavla I.

Ruský cár Pavel I. odovzdáva relikviár s rukou sv. Jána Krstiteľa, jeden z posvätných predmetov, ktoré priniesli do Ruska maltézske rytieri

voči slobodomurárom. Prizval si S. I. Pleščejeva, A. B. Kurakina a z Moskvy bol pozvaný I. V. Lopuchin, potom Z. J. Kornejev a A. A. Lenivcov, ktorí boli taktiež slobodomurármi. Novikov bol ihneď prepustený z väzenia. Pavol I. ho prijal a ponúkol mu kompenzáciu za spôsobenú nepohodu, namiesto čoho však Novikov žiadal prepustenie ďalších odsúdených. Medzi nimi bol i slobodomurár Nevzorov, ktorého držali ako duševne chorého v Obuchovskej nemocnici. Panovník ho navštívil niekoľkokrát a po vyzdravení ho vyslal do Moskvy k jeho ochrancovi I. V. Lopuchinovi. Od Pavla dostali milosť aj ďalší slobodomurári: M. M. Cherskov bol povýšený na tajného radcu, I. P. Turgenov bol vymenovaný za riaditeľa Moskvskej univerzity a knieža N. V. Repnin povýšený na poľného maršala.

Tieto Pavlove kroky nemožno vysvetliť ako protikladné k činnosti zosnulej cárovnej. Po korunovácii v Moskve Pavol rozmýšľal o otvorení slobodomurárskych lóží, vplyvní slobodomurári ho však poprosili o strpenie. Pavol im podávajúci ruku odkázal: „V prípade potreby mi prsto napíšte, bratsky, bez akýchkoľvek komplimentov.“ Slobodomurári žiadali o čas

kvôli tomu, že Pavol I. sa stal roku 1798 veľmajstrom Rádu maltézskeho rytierov, ktorých patrónom bol samotný pápež - nepriateľ slobodomurárov! Ak by sa stal Pavol I. veľmajstrom lóže, ako pôvodne zamýšľali, uskutočnila by sa nekrvavá revolúcia „zhora“, ako tomu bolo už v Anglicku, kde boli monarchovia členmi lóží. Prečo teda Pavol I. uprednostnil pred slobodomurárstvom Rád maltézskeho rytierov? Budúci cár ešte v mladom veku dostal od svojho vychovávateľa N. I. Panina knihu „História rytierov svätého Jána Jeruzalemského, nazývajúcej sa neskôr rodoskými a teraz maltéžskymi rytiermi. Dielo Vertota d'Auboeufa, člena akadémie krásnej literatúry“. Za dlhých zimných večerov pri svetle sviec si Pavol prezeral portréty rytierov s hrubými a mužnými tvármi.

Mnoho z toho zostalo v hlave mladého nešťastného chlapca, čo nikdy neokúsil matkinu lásku ani otcovskú oddanosť. Tiež sa chcel pridať ku kohorte Maltéžskych rytierov, čestných a spravodlivých vojakov bojujúcich za meno Kristovo a za čistotu Božieho hrobu. Iste na neho zapôsobilo, že 19. septembra 1792 z nariadenia francúzskeho Kon-

ventu boli rytieri vypovedaní z Francúzska a stratili všetok majetok. Roku 1798 boli Maltéžski rytieri vyhnaní z Malty mladým slobodomurárom Bonapartom. Admirál Nelson vtedy ešte nemohol blokovat' Francúzov v Toulone a „prenechal“ 30-tisícovú armádu boju s niekoľkými stovkami rytierov. A tak Pavol I. okamžite poslal admirála Uškova na Maltu, poskytol rytierom útočisko a sám sa stal veľmajstrom Rádu maltéžskych rytierov. Áno, Pavol I. bol vo svojej podstate rytierom a jeho počínanie bolo taktiež rytierske. O tom písali mnohí jeho súčasníci.

XV.

Či to už Pavol I. chcel alebo nie, tým, že sa stal veľmajstrom Rádu maltéžskych rytierov, sa pokúsil zblížiť katolícku a pravoslávnu cirkev. Pápež Pius VI. nazval Pavla „priateľom ľudstva“, zástupcom utláčaných a prikázal modliť sa za neho. Pápež mu dal taktiež ústny súhlas s funkciou veľmajstra Rádu maltéžskych rytierov. Podľa úmyslov cára mal rád rozšíriť svoje princípy v prvej etape na ruskú aristokraciu, aby ju znova premenil na vojenskú triedu a integroval do seba jej najlepších predstaviteľov. Neskôr

mal rozšíriť svoju pôsobnosť do celej Európy. Pavol I. svojím osobným rozkazom zaviedol principiálnu novotu - dovolil vstúpiť do rádu aj osobám nešľachtického pôvodu za ich osobné zásluhy a zaviedol do armády špeciálne medaily v podobe maltéžskych krížov, „donáty Rádu sv. Jána Jeruzalemského“.

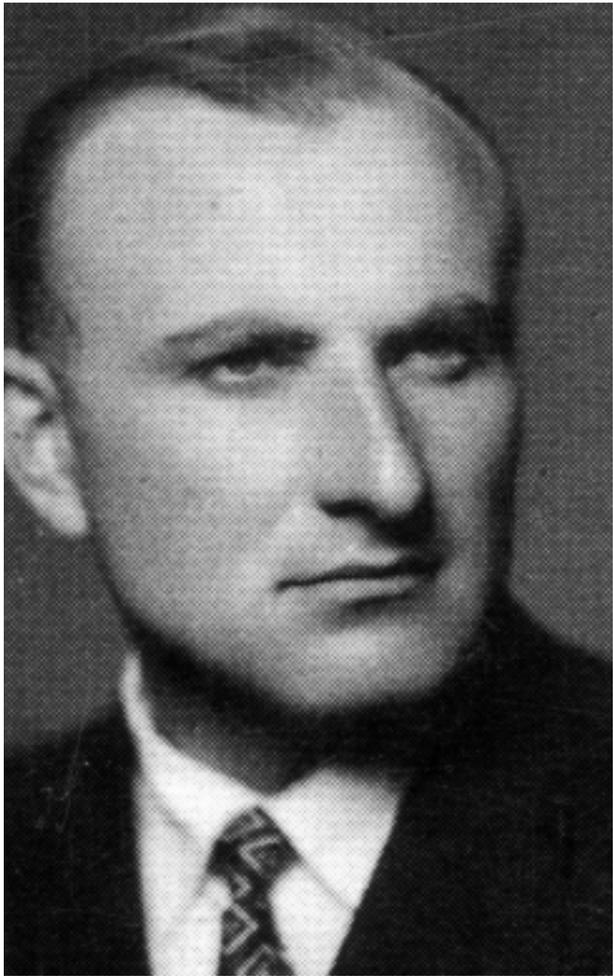
Po týchto krokoch sa vzťahy slobodomurárov s Pavlom I. pokazili, hoci ich neprenasledoval. Pavol I. dobre rozumel slobodomurárskym ideám a ideálom a udržoval s ich predstaviteľmi blízky kontakt, ctil si však kresťanské hodnoty, ktoré nemohol nijako nájsť v slobodomurárskom učení. Slobodomurári sa v ňom hlboko zmýlili. Voľky-nevoľky im Pavol I. musel vyhlásiť vojnu. Uzatvoril pakt s Napoleonom, ktorý v tom čase myslel len na svoje výboje a blokádu Anglicka. Do Indie poslal kozáckeho atamana M. I. Platova s 25-tisícovým vojskom proti Angličanom. Pavol sa začal orientovať na priateľské vzťahy s Francúzskom, a nie Anglickom. Napokon v tom čase sa sám Napoleon stal monarchom a poráť sa s jakobínmi. Objavili sa idey zostaviť koalíciu zjednotených flotíl Ruska, Francúzska, Švédska a Dánska, čo ohrozovalo britskú dominanciu na mori. To už bol vážny úder na Britániu a londýnsku veľkolóžu. Napoleon sa tomuto spojenectvu radoval ako dieťa, a predstavitelia lóží zúrili. Bolo nutné zbaviť sa čím skôr cára - rytiera, a tak bol Pavol I. zločinne zabitý vo svojom zámku skupinou sprisahancov roku 1801. Nemá význam pýtať sa, či medzi vrahmi boli slobodomurári, pretože prsto plnili objednávku svojich nadriadených z Londýna. Napoleon bol od hnevu celý bez seba. Neskôr v listoch cárovi Alexandrovi I. upozorňoval na jeho účasť v otcovej vražde.

V tomto sprisahání bola taktiež činná i O. A. Žerebcovová (1766-1849), ktorá bola v blízkom kontakte s anglickým veľvyslancom Ch. Withworthom. Predpokladá sa, že práve Anglicko finančne dotovalo sprisahancov. Všetky materiálne otázky sa vybavovali prostredníctvom Žerebcovovej. Práve v jej dome sa sprisahání schádzali a niekoľko dní pred atentátom záhadná dáma ušla za hranice. Po atentáte na cára dostala od anglickej vlády obrovskú finančnú sumu, ktorá bola pôvodne určená všetkým účastníkom sprisahania, Žerebcovová si ju však ponechala pre seba. V sprisahání bolo zúčastnených asi 300 ľudí, vrátane mnohých dôstojníkov. Slobodomurári sa dostávali do čoraz tesnejšej blízkosti Pavla I., petrohradský vojenský hlavný gubernátor gróf Palen sústredil vo svojich rukách všetky dôležité nitky. Za generálneho prokurátora bol vymenovaný slobodomurár P. V. Lopuchin. Na dvore mali postavenie i slobodomurári Goleniščov-Kutuzov, dvorný maršal Naryškin a hlavný komorník gróf Stroganov. Slobodomurár Kočubej, cárov priateľ z detstva, bol roku 1798 menovaný za vicecancellára a povýšený do grófskej hodnosti. Roku 1801 po

potlačení grófa Rostopčina sa vicecancellárom stal znovu A. V. Kurakin. Generálny prokurátor slobodomurár Oboljaninov bol roku 1800 menovaný za vedúceho Tajnej expedície. To všetko bolo hromadným ťažením slobodomurárov. Za smrť Pavla I. teda zodpovedajú zahraniční (najmä anglickí) a domáci slobodomurári a dvorania. Ak aj v tej dobe neboli všetci šľachtici slobodomurármi, tak 90-95% slobodomurárov bolo šľachtického pôvodu. Pavol I. nenaplnil nádeje slobodomurárov na rozšírenie svojho vplyvu na obrovskom teritóriu ruského impéria.

Vláda Alexandra I. priniesla ruskému slobodomurárstvu nevídaný rozkvet a rozšírenie, nový cár znovu povolil slobodomurárske schôdze. Alexander I. slobodomurárov podporoval, neprenasledoval ich ako náboženských heretikov alebo politických sprisahancov. Jeho meno sa spomínalo často v ich piesňach a niekedy sa v lóžach objavovali jeho portréty. Sprvoti sa cár nebál obklopovať slobodomurármi, napríklad A. Czartoryskim, priateľom z detstva. V literatúre sa spomínajú zmienky o príslušnosti Alexandra k poľskej lóži Grand Orient a jeho predsedníctve v ruskej lóži „K vernosti“ v roku 1814 v Paríži. Je však zložité tieto tvrdenia doložiť. Alexander I. však vynikajúco spĺňal príkazy londýnskej veľkolóže. Zničil nepriateľov a odpadlíkov od slobodomurárstva - svojho otca Pavla I. a Napoleona I. Nepriazeň Alexandra k slobodomurárom sa začala rozvíjať v rokoch 1819-1820. Zo súdobých žandárskych a tajných správ je zrejmé, že slobodomurárstvo sa rozšírilo medzi dôstojníkmi a začalo predstavovať pre štát nebezpečný živel. Táto mladá generácia podliehajúca slobodomurárskej agitácii v zahraničí chcela uviesť teóriu do praxe a začať revolúciu i vo svojej vlasti. 1. augusta 1822 bol vydaný najvyšší majestát o zákaze všetkých slobodomurárskych lóží v Rusku kvôli „neporiadku a nástrahám, ktoré spôsobovali tajné spoločnosti v ďalších štátoch.“ V lóžach bolo mnoho intrigánov, zločincov, dobrodruhov, demagógov a špiónov. Bolo však už neskoro. Slobodomurári sa stali významní ruskí činitelia ako A. S. Puškin (prijatý do lóže Ovidius roku 1821 v Kišineve), A. S. Gribojedov (člen lóže „Zjednotení priatelia“ bol zasvätený spolu s Čaadajevom roku 1816), známi dekabristi P. I. Pestel', M. F. Orlov, N. I. Turgenov, S. G. Volkonskij a ďalší.

Ďalší slobodomurársky úder sa teda pripravoval v patriarchálnom ruskom impériu s mnohoväkými tradíciami a Pravoslávnu cirkvou. Podobný pokus sa uskutočnil roku 1825 na Senátnom námestí v Petrohrade. Nebyť pomalosti dekabristických povstalcov, Rusko mohlo byť v tej dobe druhou krajinou po Francúzsku, kde zvíťazila revolúcia. Nehľadiac na svoju porážku, dekabristi už odistili nálož pomalého pôsobenia, ktorá vybuchla o 97 rokov a skončila sa krvavou slobodomurárskou bakchináliou roku 1917.

Stredoveký hymnus Stabat Mater od Jacoponeho da Toddiho, ktorý sa stal súčasťou európskej duchovnej, hudobnej i básnickej kultúry, obsahuje verš: „Poenas mecum divide...“ vyjadrujúci túžbu autora nielen bolesť spolu s ukrižovaným Ježišom. Táto prosba o rozdelenie bolesti vystihuje presne básnictvo. Spolu so zvolaním „Fac me tecum plangere...“ - Daj, aby som plakal s tebou, vyjadruje podstatu umenia. Veď básnik je ten, kto trpí s druhými.

Slovenský básnik Július Homola (1930), rodák z Lehôtky pod Brehmi, je zosobnením tohto básnického princípu. Svoj život prepojal s utrpením Krista, prenasledovaním kresťanstva v 20. storočí a s osudom slovenského národa, ktorý je od osudu kresťanstva neoddeliteľný. Toto zdieľanie bolesti určilo jeho život už roku 1947, keď ho Štátna bezpečnosť zaisťovala kvôli šíreniu tajného študentského časopisu Nástup s národným a kresťanským zameraním. Roky 1948-1949 strávil vo väznici Krajského súdu v Bratislave. Tam sa díval na šibenicu pod múrom a odtiaľ pochádzajú jeho väzenské verše Večerný pozdrav z väzenia, Verše za mrežami, Odhodlanie, Študenti za mrežami, Balada na rozlúčku, Pozdrav domovu, Väzenská balada či List z väzenia: „Čo v tesnej noci clivo vymodlievam, / odlieta ako plachý holub za rána... / Odpusťte, otec, mamka, zaryl som vám žiale... / Veď ľubiť Boha a Slovensko malé / už nad kolískou ste nám spievali... / Okienko s mrežou zvisoka sa škľabí, / bezmocne kľáčim, Bože, zachráň nás!“ Básne vo väzení častokrát vyrýval nechtom na lesklé papierové vrecko. Svoj žalár prorokoval už v básni Predtucha (1947): „Priezračné noci dnes nás budia, / vyzvedač - mesiac nad domcami dediny, / žmurkajú oči hviezd ako ľudia / so znameniami tajnými. / Chveje sa naša mladosť biela / v tísne dní a nocí - výhražnej, / tieň nástrahy nás obostiera / a strach a úzkosť z nej. / ... tak bdiem tu sám a duša sama / trpne v podivnom dojatí. / Pros Boha, drahá mama, mama... / Nech nás zlý vietor neschvátí.“

Spolu s dvoma sestrami ho vylúčili zo štúdia na všetkých školách v ČSSR. Pritom išlo o talentovaného básnika. Návrat z väzenia komentovalo jeho okolie so žiaľom, aj s pocitom márnosti z jeho hrdinského skutku: „Chlapci, chlapci, nešťastne ste konali. Nebolo treba... Veď nám kostoly ešte neberú.“ To isté sa deje i dnes, keď mnohí myknú plecami nad postupným oslabovaním Katolíckej cirkvi, nad vytlačovaním kresťanstva z Európy. Akoby všetko boli iba náhodné, spolu nesúvisiace deje. Veď nám kostoly ešte neberú.

Verše Júliusa Homolu uverejňoval v časopise Plameň Ján Motulko, ale napr. i v evanjelickom časopise E. B. Lukáč. Ján Motulko označil jeho verše za nezvyčajne tragické na mladého človeka. U sedemnástročného autora čítame: „Nosím biedny kabát..., ale priame srdce... / Hltám verše Jesenina. V máji ma uchvátil Kostra, Dilong, Puškin. / Trápný čas prichádza, zas nás trápia skúšky. / ...s nežnou láskou skrývam verše pod lavicu.“ (Spod lavice, 1947). „Sedemnást rokov, sedemnást... V duši Boh. Takže žiaden blud / neorie v mojich citoch... Hučiacie dni, večery hviezdnaté / ako velebné, dôverně chrámy. / Tu v tísne poznáte, / lásku si zaslúžiť a chrániť.“ (Mladé letá, 1947). Básne venoval aj poprave pána prezidenta Jozefa Tisu: „Obesili kati kňaza a mučeníka, / hrdinu zavraždili podliaci... / Ach, oprime slovenskú biedu o nebesá, / jedinú nádej náš Boh naveky. / Nad otvoreným hrobom vernost prisaháme / na všetko, čo je sväté nám.“ (Nad hrobom prezidenta Dr. Jozefa Tisu). „Smutné ženy pod Tatrami kvília... / Kričať či plakať? Všetko márne je... / ...v okovách Slovensko,

prezident i vláda, / v Bratislave, v Prahe dymí podlá zrada... / Národ päsťe zvierá a žalostne reptá: / na slobodu pusťte nášho prezidenta! / ...Lež práva Slovákov na Slovensku niet / na našu pravdu striehne guľomet... / v očiach slaně slzy, v dušiach horký bôľ, / tak nám náš malý štát k srdcu prirástol...“ (Slovenská modlitba).

Jeho talent si všimli v básnických i prozaických súťažiach. Za zmienku stojí súťaž Pracujúci do literatúry vyhlásenej Ministerstvom informácií v Prahe roku 1949. Medzi víťazmi boli okrem českých autorov aj traja Slováci (J. Homola, M. Pergler, M. Ferko). Na základe uverejnených príspevkov dostal ponuku pracovať v redakcii novín Smena. S postupujúcim nastoľovaním

komunistckej moci v ČSR však svoje miesto dobrovoľne opustil: „V polovici apríla zrušenie kláštorov. Aj zo Svätého Kríža nad Hronom saleziánov odvliekli... Koncom mája som sa rozhodol, že nebudem viac slúžiť perom ateistickému režimu. Z redakcie som odišiel. K lopate.“ Tento motív spomenul napr. v básni Št Vance: „Nie, nebojím sa biedy života, / lež surových, zradných ľudí. / Lopata - verná družka vrýva mozole... /

V dedinách vládne súdruh strach. / Odvliekli v noci v okovách / tu učiteľa a tam farára...“ Alebo v básni Jesenná balada reagujúc na prepustenie z práce roku 1955: „Žiť medzi potmeľudmi? Radšej buky rúbať. / Nie, žiadna drina nie je pre mňa hrubá. / Stromiská v lesoch stepilé a priame / poníženého pritisnú do svojich ramien.“

Svoje utrpenie charakterizuje básnik s príznačnou skromnosťou tých, čo skutočne pochopili bolesť: „Súčet mojich politických trestov v porovnaní s tými tragickejšími nie je veľký: 1947-1949 14 mesiacov za mrežami, 1951-1953 31 mesiacov PTP, 1970-1989 preradený z technického miesta k lopate.“ Najťažším úderom bolo ochorenie a úmrtie manželky zapríčinené stresmi po tvrdej bytovej prehliadke 1. mája 1986. Aj za to dokáže tento statočný muž ďakovať: „Vďaka Ježišovi Kristovi za všetko. Zachránil ma pred najväčšími tragédiami, ktoré nastrážil Zlý Duch. Lutujem, lutujem všetky utrpenia, ktoré som zapríčinil svojim rodičom, súrodencom i svojej drahej manželke Gitke.“ Bolesť sa premenila do básne Zosnulá manželka: „Keď odišla si do Večnosti, zrútil sa mi svet.“ Keď sa nešťastný vracal za súmraku zo Štiavnic, po modlitbe započul hlasy: „Tu zrazu úžas! Cúbezné hlasy a spev krásny / tu blízko nad hlavou mi čarovne vanie. / Štipem sa do ruky. Nie, nesnívam, to nie je zdanie. / Úchvatná hudba, šťastný spev a hlasy zas a zas. / Ach, Bože, ďakujem Ti, poznávam aj Gitkin hlas. / Ježišu Kriste, ty Pán ľudstva a vesmíru, / na kolenách ďakujem Ti za jasavú posilu. / Gitka, už nežalostím, veď si šťastná tak / ako radostný vtáčik, keď vzlietne nad oblak. / Až Pán ma zavolá, prosím Ťa, čakaj ma / pri bráne Večnej ríše, kde vládu len Láska má. / Tam v pokornej vďačnosti moja bytosť úbohá / hodí sa Ježišovi ku nohám. / Pane, vraciam Ti tu svoj život dokmášaný, / prosím, zľutuj sa, odpusť hriechne rany.“ Tieto verše sú slávnosťou. Nestáva sa často, aby bola poézia posvätená takým hlbokým utrpením, čistou láskou a odovzdanosťou Bohu.

Aj napriek tomu, že roku 1963 absolvoval Július Homola diaľkové štúdium na hutníckej fakulte VŠT v Košiciach, pracoval neskôr v robotníckom povolani. Roku 1968 poslal vtedajšiemu predsedovi vlády Gustávovi Husákovi sťažnosť o utlačení náboženstva na Slovensku. Písal aj ministrovi kultúry Miroslavovi Válkovi, biskupom i kardinálovi F. Tomáškovi, predsedovi vlády P. Colotkovi či Ústavu vedeckého ateizmu... Jeho spis u Štátnej bezpečnosti má 700 strán: „Celé desaťročia sme boli ich zamestnávateľmi... Nech nám všetkým - im aj nám odpustí milostivý Boh.“

Základnou osou tvorby Júliusa Homolu je láska k Slovensku. Utrpenie Slovenska v nej vystupuje v kontexte národných dejín. Prenasledovanie kresťanstva za komunizmu nachádza paralelu v prenasledovaní kresťanov počas tureckej okupácie, ktorá bola osobitne pocitovaná v Banskej Štiavnici, prepojenej s básnikovým životom (Balada o Banskej Štiavnici z roku 1656). Viackrát vystupuje i paralela komunistov s janičarmi: „V slovenských dolinách slzy modlitieb. / Tnú nás janičiari, ich bezbožná pýcha...“ (Krásna nádej, 1952). Banská Štiavnica vystupuje ako klenot slovenských miest, kde „ako tovar v ob-

chode mieša sa barok a gotika.“ Akoby sa ozýval verš žalmu zo svätej omše: Deus tu conversus vivificabis nos, básnik Július Homola volá: „Večný Bože, oživ v nás, čo slabé je...“ Od mladosti nachádzame v autorovom živote i tvorbe priame postoje: „Najhlbším blahom je pre mňa atóm, / jediný atóm úprimnej lásky podobný hviezdnej iskre.“ (Rozačarovanie) „Ideme so srdcom pevným ako päst...“

Obdivuhodnou súčasťou tvorby Júliusa Homolu je aj presné reflektovanie politických udalostí až po dnešok. V jeho tvorbe nájdeme básne o smrti Stalina a Gottwalda (Súmrak bohov), odozvy medzinárodného diania: „Čína už je zavretá ovečka do tábora mieru...“ alebo trpkú reflexiu väzenia Alexandra Macha

Láska, čo vzácnejšia je ako šťastie

a Gustáva Husáka (Stretnutie v Leopoldove): „Dnes vládnu na nich pruhované handry. / Väzenský osud ich spája a driapu perie. / Nie sú v tom sami. tisíce takých chudákov, / milión nešťastných, doráňaných Slovákov...“

Július Homola vystupuje ako básnik - kronikár, ktorý častokrát ako jediný zaznamenáva utrpenie ľudí za komunizmu konkretizované až v neuveriteľných príbehoch. Osobitnú pozornosť si zasluhuje záznam utrpenia Cirkvi. Napríklad v básni Kňaz venovanej všetkým kňazom trpiacim v totalite, popisuje príbeh kňaza, ktorého označili za vatikánskeho špióna za šírenie hesiel JRD - Ježiš, raduj dedinu! „Pod krídlom líp fara a štíhly kostolík. / V ten večer kňaz dlho modlí sa a hŕta. / Keď vtrhli tajní, nezbadal ich nik. / Po polnoci odvliekli ho v putách.“ Kňaz pri výsluchu zobral na seba celú vinu, aby od prípadného trestu zachránil svojho miništranta, taktiež zaisteného ŠTB. Zo študenta - miništranta sa stane komunist, profesor marxizmu a leninizmu, zatiaľ čo kňaz je v ťažkom väzení. V schátralom stave sa vráti do hlavného mesta ako zametač. Pred čitateľom sa vynára otázka o ich prvom stretnutí po rokoch... Historickú hodnotu má aj báseň o zavraždení kňaza Jána Tótha v Budči roku 1954 alebo o učiteľovi, ktorého vyhodili z práce pre vieru: „...robí len jeden chybný krok, verí v Boha a nie je karierista“. Aj tu prechádza učiteľ do robotníckeho povolania. Jeho vedúcom na stavbe sa stane bývalý žiak, ktorý učiteľa ponížuje. Na druhý deň našli učiteľa mŕtveho v potoku. V básni Cez hranice autor popisuje príbeh kňaza pašujúceho náboženskú literatúru. Píše aj o zatváraní kláštorov: „Kláštory zamkli včera, zajtra kostoly... / ... či máme ako vrabce z dvora odletieť? / ...ujst' do sveta a nikdy späť? / Bolesťou spíť náhlime do noci. / Nad hlavou hviezdy... / Hľa, žiarivá, úsmevná Božia veleba! / Jas večnej radosti sa jeme do seba...“

Básnický spracúva nútenú kolektivizáciu, o ktorej nachádzame v básnickej tvorbe autorov bývalého sovietskeho bloku len ojedinele podobné reflexie: „Pre šťastnú budúcnosť treba aj za hrst' krvi. / Lietajú triesky, keď sa rúbe les. / Svedomie zahod' ako handru do kúta. / Ktorýto sedliak do družstva nechce vliezť?! / Ej, zlomíme ho. Neujde, paskuda! / Vyržať. Dobrú noc a pevnú nádej! /

Vezmú nám rofu i kravu... / Z domu nás vyženú ako vlka na pole.“ (Jeseň na dedine).

Svedectvami sú napr. i básne Prešovské jatky 1952 o zatýkaní veriacich ľudí v prešovskom mäsokombinate; báseň Provokátor - o nasadenom letcovi, čo chcel vylákať mladých ľudí za hranice; báseň Anglická légia na Slovensku - zo správ slovenského vysielania Vatikánskeho rozhlasu; báseň Koleda vydierača - o činnosti okresného úradníka na Vianoce; Pasca - o dáme spolupracujúcej s režimom, čo chcela zviest' kňaza; Slovensko v roku 1977 - o zavádzaní ateizmu a materializmu; či báseň Bratia - príbeh o dvoch bratoch marxistovi a gardistovi, čo si navzájom pomohli. Autorovu veľkorysosť dokazuje báseň Návrat strateného syna o komunistickom kádroníkovi, ktorí sa v starobe vrátili do kostola. Báseň sa končí modlitbou: „Bože, ráč ho v láske zachovať. / A odpusť nám naše viny... / Život cvála ako kolesá. / Nech je šťastný ako i my. / Stratený syn našiel sa.“

Ľudské tragédie spracúva do baladického žánru, ako napr. Rofnícka balada, Balada o slzách a krvi, Balada o dvoch hrobchoch - o prenasledovaní dieťaťa kvôli náboženskej výchove a smrti jeho rodičov, Balada o misionárovi - o chlapcovi spod Sitna, čo chcel byť misionárom, či Vianočná balada o detských očiach - o trpiacich deťoch z Afriky.

Prevrat roku 1989 víta básnik vďačnosťou Bohu a hlbokým odpustením všetkým, čo spôsobili jemu aj ostatným príkorie. „Ako ti poďakovať, ako, Pane?... Váš dar mne: prosím ľútosť a zmiernie. / Áno, Pane, pre Tvoje zmlovanie, / zhášame plameň pomsty, všetkým odpúšťame.“ S radosťou víta vznik Slovenskej republiky 1.1.1993: „Náš národ dozrel. Ako vinohrad dozrel čas. / Slovenská republika dôverne volá nás. / Rodáci, dozrel čas.“ „Bratia, uznali sme sa, prijal nás celý svet.“ (Slovenské vzkriesenie). Fenomén revolúcie zasadzuje básnik do transcendentálneho kontextu a popisuje jedinou zmysluplnú revolúciu dejín, revolúciu Večného života nad smrťou: „Revolúcia lásky z Krista prúdi, / v nej bratský pokoj i nesmrteľnosť ľuďi.“ V jeho tvorbe je spomenutá i návšteva sv. Jána Pavla II. na Slovensku alebo spory na politickej scéne po vzniku SR či fenomén posmievania sa zo slovenského národa. Niektoré z básní dopisuje s dôvetkom po takmer 40 rokoch, keď sa osudy postáv vykryštalizovali (Modlitba za chorú sestru, Učiteľka Marta).

V básni Zmierenie čítame: „Tisnem ti ruku, život...“ A to je jedna z charakteristík tvorby J. Homolu. Zostáva na pulze života, drží životu ruku aj po tom, keď opadne nadšenie z pádu komunizmu (Prevrat 1989 po desiatich rokoch). Sklamanie z politiky a jej márnosti vystihuje báseň Rozlúčka s politikou a Slovenské zázraky z roku 2003: „...zo skalných marxistov vyrástli svätí rytieri. / Umrelo svedomie, hanba mu päty líže... / Prečo mlčíme my, kresťania tichí? / A kariéristi si žení vektor do plachiet.“ Mimoriadnu cenu majú jeho básne o bombardovaní Juhoslávie. „Krvavé slzy Balkánu Boha o milosť prosia... / Život... ak nezlepšime ho, sme tu zbytoční.“ (Všetkým ľuďom). „Už zase, už zase / oblohu ryjú zlovestné bombardéry / ...na Srbsko oceľová smrť mieri. / Ach, Srbsko, bratský ľud a zem! / Kľáčačky žobroníme, Kriste Pane, / o mier a zľutovanie na Balkáne.“ (Európa, 1999). Báseň prerastá do neustálej modlitby (Volanie Ducha Svätého): „Mučeník za našu spádu, ty Boh úchvatný! / Prosíme, odpusť, prežiar priepať tmy. / Zlých ľudí miluješ väčšmi ako svojich synov. / To dokáže len Boh. My planí sme svojou vinou. / ... Svätý Duch, zachráň nás aj našu planétu.“ Až si človek uvedomí, v akom požehnanom svete žijeme, na ktorom sa ktosi tak úprimne modlil a Boh na nebesiach jeho modlitby akiste vyslyšal. Básnik prijal cudziu bolesť aj počas bombardovania Iraku (Križiaci mieria na Bagdad): „Bielymi chvostami / rozrývajú pokojnú modrú dialľavu... / Moderní križiaci hrnú sa na východ... / Beda ti, beda, úbohý ľud v Medzirieči! / Beda ti, beda, prastará vlasť patriarchov / a prorokov! Šialený oheň padá... / ... Noe, ach, Noe, kde je tvoj koráb záchraný! / ...Mojžiš, ty posvätný vodca ľudu... / rozbi na prach ich podlú zlatú modlu. / Ach, Bože, zachráň naše životy, / veď Ty si Bohom živých.“

V ostatných veršoch básnik narodený roku 1930 vyjadruje obavu nad smerovaním Európskej únie. Signifikantnou známkou budúceho vývoja je Európska ústava s absentujúcou zmienkou o Bohu: „Sme občania Kristovej ríše, úprimní a tichí. / Od Gibraltáru po Ural zvon modlitieb a spevu, / vyznanie viery Otčenáš hlaholí vznešene... / Kresťanská Európa, budúcnosť Únie!“ Reflektuje aj úskalia liberalizmu (Pieseň jesene): „Príroda - Boží chrám, bytosť s dušou čistou / žaluje na ľudí a prosí nebesá... / Hlásate nový vek, lež ľudstvo živorí, / surovej slobody panskí otroci ste.“

Júliusa Homolu charakterizuje obsahová i formálna jednota diela a statočnosť myslenia a konania od mladosti až po starobu. Jeho básne sú od 40. rokov 20. storočia až podnes integrálné, písané jednotným štýlom a plné súcitu so Slovenskom, s kresťanstvom a celým trpiacim svetom, nevynímajúc aktuálne politické témy. Július Homola je básnikom tém, ktoré zostali v slovenskej literatúre takmer nepovšimnuté, ako sú konkrétne prípady prenasledovania za komunizmu, zatváranie kláštorov, kolektivizácia, bombardovanie Juhoslávie a Iraku, absencia Boha v Európskej ústave a v liberálnom systéme. Lásky k národu tu vystupuje ako autorova identita a každý útok na národ ako útok na vlastnú dôstojnosť. Ešte nie sme zrelí oceniť, že autor vo svojom diele aj vo vysokom veku spomenul to, čo zostalo u väčšiny autorov nevyslovené. Akoby bolo dielo Júliusa Homolu posvätené prílišnou čestnosťou a čistotou, pre ktorú nebolo miesta ani počas komunistického režimu, a nie je pre ňu miesto ani teraz. Tvorba Júliusa Homolu je prepojením osobného osudu s osudom Slovenska a s osudom kresťanstva. V mnohých rozmeroch presahuje rámec klasického literárneho hodnotenia. Vlastne sám autor sa ani do súčasného prúdu literatúry nezaraďuje. Jeho verše nesú často názov balád a on zasadzuje utrpenie jednotlivých postáv za komunizmu do celkového kontextu dejín.

Na záver sa pristavme ešte pri osobnej lyrike autora, ako napr. v básni Pred jarou: „Vzdych bude zurčať ako prajná studňa, / len kľakni a pritisni na ústa. / A život ako sestra milosrdná / odpustí všetkým, ktorí odpustia.“ či v básni V úzkostiach: „Tu v chráme kľáčim, aby som bol smelší, / v húšťave piesni zurčí studňa hlboká. / Tajomstvá mlčia ako v tóni jelší / žblnkot tichého potoka...“ Ani v najkrajších básňach o láske nemá u J. Homolu prednosť osobné šťastie. Také šťastie na zemi, kde je všetko pomíjateľné, ani neexistuje. „Žiaľ, nemôžeme byť nikdy celkom šťastní, / keď toľko trpkéj biedy plače vo svete.“ (Ty a ja). Toto pochopenie bolesti je vyjadrené v nenápadnom verši v básni Domov: „...Nech múdra viera mladé srdcia objíma, láskou, čo vzácnejšia je ako šťastie.“ Práve láska väčšia ako osobné šťastie je vyjadrením celého života, obety a tvorby Júliusa Homolu. Láska potvrdená básnikovým utrpením určite nájde na nebesiach Božiu odmenu...

KATARÍNA DŽUKOVÁ

JÚLIUS HOMOLA Križiaci mieria na Bagdad

Už svieži vietor češe dediny a mestá,
už zasa vtáčatá spievajú v húšťave.
Bež, zima, preč, tu nemáš miesta,
prilietli dni slnečné a láskavé.
Ulice šumia ako bystrý vodopád,
mamičky, kočky, šantiace batolaťatá.
Ej, život, život, kto ťa nemá rád?
Či už si krásny, či len plný blata.
Pohoda hreje srdcia, topí záveje,
ožijú záhradky, vyrastú nádeje.
Tu zrazu vysoko, vysoko nad horami,
v závratnej výške z perín oblakov
vyrážajú roje obludných dravých vtákov.
A dni a noci, dni a noci tiahnu rýchle
nám nad hlavou. Bielymi chvostami
rozrývajú pokojnú modrú dialľavu.
Bolestné tušenie nás zovrelo.
Pozrite, ľudia, valí sa mocná armáda,
moderní križiaci hrnú sa na východ,
dychtia po víťazstve a sláve.
Násilie, strach, smrť, ošial' zániku vlečú.
Beda ti, beda, úbohý ľud v Medzirieči!
Beda ti, beda, prastará vlasť patriarchov
a prorokov! Šialený oheň padá.
Eufrat a Tigris vyparí sa v besnej horúčave,
zúrivé päste bômb rozprášia domy Bagdadu,
plamene ropy zaplavia ríšu slávnych Sumerov.
A život zahynie v krútnavách druhej potopy.
Zrodí sa posledná ukrutná rozprávka
z Tisíc a jedna noc.
Noe, ach, Noe, kde je tvoj koráb záchraný?
Zdesený Lót prichádzaš od Mŕtveho mora.
Skutočne nebolo tam ani desať spravodlivých?
Ty, praotec Abrahám, prečo padáš
ranený víchrom hlbokého žiaľu?
V dávnych dňoch zahnal si prieky pre studne vody.
Dnes pre studne ropy vraždia sa tvoji synovia.
Mojžiš, ty posvätný vodca ľudu,
ber svoju zázračnú palicu a udri!
Hej, udri mocne na pyšné hlavy,
na udatné zadky tvojich pažravých potomkov!
Rozbi na prach ich podlú zlatú modlu,
ktorej sa tak vášnivo klaňajú.
A popros milosrdného Boha,
nech radostná zvesť Ježiša Krista,
posolstvo lásky a odpúšťania
uhasí požiar nenávisťnej smrti.
Nech vládne na svete vládny čas.
Boháči naklonia sa k chudákovi
a zajatci prekliatej pomsty
uniknú z pút Zlého ducha.
Oči Európy, Ázie, Ameriky
úpenlivo sa upierajú k nebesám.
Aj ústa všetkých národov Zeme
v pokornej páľčivej dôvere volajú:
Ach, Bože, zachráň naše životy,
veď Ty si Bohom živých!

(Jar 2003)

Vianoce za mrežami

(s básnikom Andrejom Žarnovom)

Nie sme hrdinovia, veru nie sme.
Štyri kroky ku stene, štyri ku dverám.
Žiaľ lomcuje v srdciach ako búrky besné,
slza oči priviera.

Na stenu ktosi morzeovkou ťuká
raz šťastnú správu a zas krutý chýr,
že po Vianociach chystajú nám putá
a odvečú na Sibír.

Z plesnivej fazule sa kriví huba,
večeru aj väzeň Andrej Žarnov roznáša.
Lež Štedrý večer od básnika rodoľuba
to vzácnejší dar ako kotlík guláša.

Ó, zem ty krásna, - šumia chodbou jeho verše,
horúca láska k vlasti plná nádeje.
Zúrivý strážnik nadávky nám breše,
naš veľký básnik sa len usmeje.

Nadarmo bachár na okienka búcha,
odvahu žiari ako vatra v tme.
Verš o Slovensku k nebu dviha ducha.
Za Boha, za práva ľudu verne trpíme.

(Väznica Krajského súdu v Bratislave, 24.12.1947)

Európska únia

Európa bez kresťanstva, bez Boha?
To ľstivá lož a dutý PODVRH spupnej pýchy.
Nie. Nie sme nevďačné decká, nie háved' úbohá.
Sme občania Kristovej ríše, úprimní a tichí.
Od Gibraltáru po Ural zvon modlitieb a spevu,
vyznanie viery Otče náš hlaholí vznešene.
Ježiš dvetisíc rokov volá ľudí, nielen v EÚ.
Sme zrelí Európania, nespálime rodné korene.
Veď Božia láska prerodila naše divé národy,
mocný Duch Pravdy a bratstva do srdc tíško vnikol,
i vdýchol vánok pokoja, krotil nezhody,
ubránil Európu pred hordou lúpežníkov.
Svätý Duch zahnal krutých pohanských bôžikov,
smiešnych, lež krvilačných v satanovej sieti.
Zlomil putá otrokov, krvnú pomstu láskou prenikol,
sňal jarmo poníženia žien a detí.
Barbarov zdvihol z temnot k hviezdny výšinám.
Hľa, Boh v trpiacich ľudských bratoch s nami tu je.
Radostná zvesť večitý život veští nám
a rieka Božieho súcitu stále nás poľudšťuje.
Keď vojny horeli, drancoval mor, škrtil hlad,
pápeži, kňazi, rehoľníci ľud odvážne chránili.
A Božia ríša dužnela ako slnečný vinohrad.
Tak aj náš národ zdolával víchrice presily.
Nad slávu univerzít, mrakodrapov, úchvatných katedrál
obetavosť pokorných kresťanov sa vznáša.
Boží Duch zrná živých skutkov do národov sial.
Dnes na rumoch diktatúr rozkvitá Európa naša.
Bez hrôzy vojny, bez hladu, bez zúfalej biedy.
V páľčivom napätí hľadáme do tajnej dialľavy
s úfnosťou, čo zákerní bezbožníci vyplienili kedy,
to nová Európa čoskoro napravi.
Ježiš Kristus, Tvoja krv bahno skazy odmyje...
Áno, kresťanská Európa budúcnosť ÚNIE!

(2004, V Ústave EÚ
niet zmenky o Bohu a kresťanstve)

Spolok Sv. Vojtecha bol založený 14. septembra 1870 na I. valnom zhromaždení členov Spolku Sv. Vojtecha, ktoré sa konalo v Trnave. Zúčastnilo sa na ňom počtom 500 slovenských katolíkov.

Na tomto zakladajúcom valnom zhromaždení bol utvorený prvý výbor Spolku sv. Vojtecha, boli to vlastne jeho prví funkcionári. Nadšenie z tohto zhromaždenia malo jeden tieň, ktorý spočíval v tom, že ten, ktorý pre jeho založenie najviac pracoval, Dr. Andrej Radlinský, dostal len akúsi prázdnu funkciu, stal sa jeho „čestným podpredsedom“.

Na tomto prvom valnom zhromaždení Spolku bolo ustanovené, že druhé valné zhromaždenie a prvé pracovné sa bude konať v Nitre, malo to byť 27. septembra 1871. Toto zhromaždenie bolo také, že sa zapisalo nielen do dejín života spolkového, ale aj života celonárodného. Nitrianske ovzdušie, v ktorom sa malo konať druhé valné zhromaždenie Spolku Sv. Vojtecha, bolo nanajvyš nepriaznivé a dostalo pomenovanie „búrlivé zhromaždenie“.

Deň pred valným zhromaždením, 26. septembra 1871 v byte opáta kanonika Valentína Nécsyho zasadal výbor Spolku.

Mnohým, najmä vládnym činiteľom nebolo po vôli, že nitriansky biskup povolil, aby sa zasadnutie konalo v budove seminára, lebo podľa nich to bolo „buričské zhromaždenie“. Keď sa to rozchýrilo, vtedajší minister vnútra Viliam Tóth, rodák z Nitry, chcel túto situáciu využiť na to, aby si zahriaknutím panslávov v Nitre získal zásluhy. Všetkaj dostal za to pochvalu od vládných kruhov. Že tým poškodil katolícku myšlienku vtedajšieho Uhorska, ho nijako nezaujímalo. Vedúcim odporu bol redaktor Oto Mérey, pribral si na pomoc honvédskeho kapitána princa Odelsalchiho, najali párovských kriklíňov a luza sa ujala vedenia.

Deň pred valným zhromaždením, 26. septembra 1871 v dome opáta kanonika Valentína Nécsyho zasadal spolkový výbor. Ten dom stál na mieste terajšieho kanonického domu na Samovej ulici. V roku 1938 bol asanovaný a na jeho mieste stojí dnešný kanonický dom na Samovej ulici č. 22. Vchod do domu bol z palánku. Sprisahanci prišli k domu, začali do neho hádzat kamene a fľašky s atramentom, a tak poranili niekoľkých výborníkov. Múzeum Františka Richarda Osvalda v Trnave uschováva kameň, ktorý mal dostať do hlavy Radlinský. Radlinský sa však uhol, a tak ho kameň netrafil. Kameň je doteraz uschovávaný v striebornej obrúčke a na nej je vyrytý nápis „Memoriale periculi mortis. Nitrac 26. sept. 1871.“ (Na pamiatku smrteľného nebezpečenstva. V Nitre...)

Po takomto úvode bolo cítiť, že ovzdušie pred valným zhromaždením je presýtené ekrazitom. Ale spolkári neustúpili násilíu, valné zhromaždenie sa rozhodli zadržať za každých okolností.

O porade i tomto samotnom historickom druhom valnom zhromaždení nech prehovorí vtedajšia zápisnica, uschovávaná v archíve Spolku sv. Vojtecha:

„Z Á P I S N I C A
II. VALNÉHO SHROMÁŽDENIA
SPOLKU SV. ADALBERTA (VOJTECHA), DŇA 27-HO SEPTEMBRA 1871. V NITRE VYDRŽIAVANÉHO.“

Shromáždenie toto muselo by radostno-pamätným pomenované byť, keď by len to do ohľadu vzalo sa, že ono od údov početne navštevované bolo. Ale, Bohužiaľ, je toto shromáždenie smutno-pamätným, pretože nepriateľia dosiahnutie jeho účelu násilne prekázali.

Už dňa 26-ho septembra ukázala sa proti údom a priateľom spolku pofutovania hodná streštenosť. Keď totižto večer mnohí údovia spolku pod predsedníctvom vysokodôst. p. Valentína Nécsyho, opáta, kanonika nitrianskeho, ktorého Jeho Osvietenosť, najdôst. pán biskup nitriansky na miesto seba za predsedníka II. valného zhromaždenia ustanovíť ráčil, v prítomnosti s úctou menovaného p. opáta o predmetoch valného zhromaždenia predbežne radili sa, v tomto pretrhnutí boli skrže tľupu surových ľudí, ktorí dohrmuli sa pred dom a pri divom, s nesúzvučnou hudbou spojenom kriku kamenie a fľašky s černidlom cez okná do izieb hádzali. Avšak porada i po

LADISLAV BELÁS

Útoky proti Andrejovi Radlinskému a tzv. „vojtechovcom“

Búrlivé zhromaždenie SSV v Nitre 26. a 27. septembra 1871

tohoto, zatratenia hodnom napadnutí držala sa a ku koncu privedená bola; za čo musí sa ďakovať sile ducha vysokodôst. p. opáta Nécsyho, ktorý vidiac, že drží v svojich rukách záležitosť týkajúcu sa cirkve, ktorej služebníkom je, v prevedení úlohy svojej ani tým, že nie len vytčením oken a pošpinením izebného náradia značnú škodu utrpel, ale i život v nebezpečenstve postavený mal, mýliť sa nedal; ale prítomným ešte ducha dodávajúc, u stoličnej vrchnosti o asistenciu písomne sa uchádzal a v započatom diele pokračoval. V ten istý večer napadnutiu údov spolku v dome vysokodôst. p. Nécsyho podobné výtržnosti proti údom a priateľom spolku staly sa i na jiných miestach.

Druhého dňa ale ráno v zámeckom chráme Božom u prítomnosti Jeho Osvietenosti, najdôst. pána biskupa, veleslavnej kapituly a veľkého obecnstva vykonávala sa skrže vysokodôst. p. opáta Nécsyho spievaná sv. omša a držané byly dve znamenité, cielu primerané kázne, jedna maďarská, p. Ludovítom Lassum, farárom veľkošúrovským, pred svatou omšou povedaná, a druhá slovenská, ktorú pod omšou po evangeliu predniesol p. Juraj Slotta, správca spolku.

Po tejto slavnosti išlo sa do semenišťa, v ktorom vykázaná bola pre valné shromáždenie miestnosť. Tu išlo sa početné obecnstvo, medzi ktorým i mnoho neúdov spolku vidieť bolo. Pri spatrení týchto mohlo sa myslieť, že prišli počuť pojednávanie, aby presvedčili sa o smere spolku; čo by údom tohoto len vítané bolo bývalo. Ale, Bohužiaľ, hneď sa ukázalo, že mnohý z tých neúdov iným, nečistým cieľom dostavili sa. Keď totižto vysokodôst. p. predseda shromáždenie zahajoval a po ňom p. podpredseda, Štefan Závodník, k shromáždenému obecnstvu hovoril, boli krikom pretrhovaní, ktorý nepokoj pod započatým skrže p. správcu čítaním zprávy o účinkovaní spolku vzdor prítomnosti p. stoličného komisára a jeho napomenutia, jako tiež prosenia zo strany niektorých údov spolku v taký krik, piskot a buchot, zatáčaním palíc sprevádzaný rozmohol sa, že p. predseda prinútený bol shromáždenie rozpustiť.

Ale prenasledovaniu ešte nebol koniec. Rota surovcov obstúpila potom

cestu a odchádzajúcich z Nitry údov spolku zneuctoľovala.

Údovia spolku z jednej stránky tešili sa tým sladkým povedomím, že trpia za vec svätú, z druhej stránky ale rmútili sa nad tým nešťastím vlasti, že má i takých synov, ktorý v zaslepenosti svojej prenasledujú mužov, čo nábožnosť a osvetu, základy to štastia a rozkvetu krajiny, medzi ľudom rozširovať, za cieľ si vybrali.

Krveproliatie sa nestalo; ale spáchané bolo i telesné obrazenie. Že tohoto nastalo sa viac a krveproliatie spôsobené nebolo, za to ďakovať možno len dobrotivej prozreteľnosti Božej a tomu, že údovia spolku, majú pred očami napome-

*Éljen a magyar
döggön a tót
Nyeh zsie uher
a neh zдохne szlovak
nyeh zsie uher
a neh zdehne szlovak.*

V deň zhromaždenia v kréme Ukoruny - na župnom námestí v tých miestach, kde bol konzum, kriklíni očakávali spolkárov. Akýsi chodec ich videl, pýtal sa, čo tam robia, a dostal odpoveď: „Čakáme Vojtechov a masťme!“ Nič netušiaci výborníci sa viezli na voze hore na Hrad, naraz dostali údery palicami a mnohých poranili.

Aj samotnému biskupovi spôso-

bovali neprijemnosti posmejným vyspevaním popevku: „Ó du lieber Augustin.“ Aj pred biskupským palácom chceli prevádzať maškarádu, ale pred nosom im spustili mreže. Zástancovia spiklencov zdôvodňovali ich správanie láskou k vlasti. Najhlučnejšie útoky boli publikované v domácich nitrianskych novinách: Neutrauer Bote (Slováci ich volali nitrianske boty), potom Nyitirai Lapok, ktoré napádali biskupa, vyzývali vládu, aby vyčistila seminár, najmä aby bol vyhodnený rektor seminára dr. Ján Ďurček a profesori Viktor Held, Štefan Imády a dr. Ján Pullmann, tí boli aj členmi výboru. Útočníci prenasledovali funkcionárov výboru po celý deň. Nitrania im poskytovali ochranu, najmä ženy. Vriacou vodou oblievali prenasledovateľov a hádzali do nich kuchynský riad. Vtedajším útočníkom sa za spáchané neprístojnosti nič nestalo, ba boli chválení, že takto ukázali lásku k vlasti. Solidárne sa ozvali evanjelickí Slováci, susední Moravia v novinách Našinec. Ináč o nitrianskych udalostiach sa písalo v celej Európe. Nebohy p. prelát Mons. Formánek, ktorý prišiel za kaplána do Nitry v r. 1918 spomínal, ako po ro-

Značil
Pavel Novák v r.
tajomník

Prítomnú zápisnicu uhodnoverujeme
Andrej Kubina v r.
Andrej Pullmann.“

V deň valného zhromaždenia rozhadzovali letáky po Nitre s týmto hlavným obsahom:

*Éljen a magyar
veszen a tót*

koch na tieto útoky spomínali Nitrania, ktorí sa ich zúčastnili. 27. septembra 1941 sa v Nitrianskom seminári, v tej istej miestnosti, uskutočnilo stretnutie pri príležitosti 70. výročia konania „búrlivého zhromaždenia“. Dňa 28. novembra 1941 bola otvorená výstava Spolku Sv. Vojtecha v Katolíckom kultúrnom dome. Boli vystavené knižné vydania Spolku Sv. Vojtecha a tiež vzácne listiny a pamiatky po našich literárnych veľikánoch.

V nedeľu 30. novembra o 10.30 hod. sa konali slávnostné bohoslužby. Kázal Msgr. Ján Postényi, p. prelát správca Spolku sv. Vojtecha.

Odpoludnia o 17. hodine sa konala slávnostná akadémia s týmto programom:

- Pápežská hymna.
- Privítanie hostí a účastníkov miestnym farárom Mons. Michalom Bolečkom.

- Mikuláš Schneider Trnavský: Sv. Vojtech. Spievaný zbor učiteľskej akadémie s orchestrom.

- Slávnostnú reč povedal správca Spolku sv. Vojtecha Msgr. Ján Postényi.

- Jozef Rosinský: Magnificat. Zaspievaný Zbor učiteľskej akadémie s orchestrom.

- Premietol sa film Delegácia Spolku Sv. Vojtecha v Amerike.

- Štátna hymna.

Takto si Nitra utíla Spolok sv. Vojtecha, našu nábožensko-kultúrnu ustanovizeň, ktorá po zrušení Matice Slovenskej zostala jediným ohniskom osvetly slovenskej katolíckej spoločnosti.

Po osemdesiatich rokoch stihli túto udalosť spomenúť „Svätovojtešské zvesti“ (1951, číslo 16 - 17). Potom nastali roky, počas ktorých Spolok nemohol plniť svoju úlohu, a tak sa nespomínali nijaké výročia, ani výročie nitrianskych udalostí. Až v roku 1991 sme o nich písali v mesačníku NITRA - život a kultúra mesta Nitry v čísle 9.

POUŽITÁ LITERATÚRA:

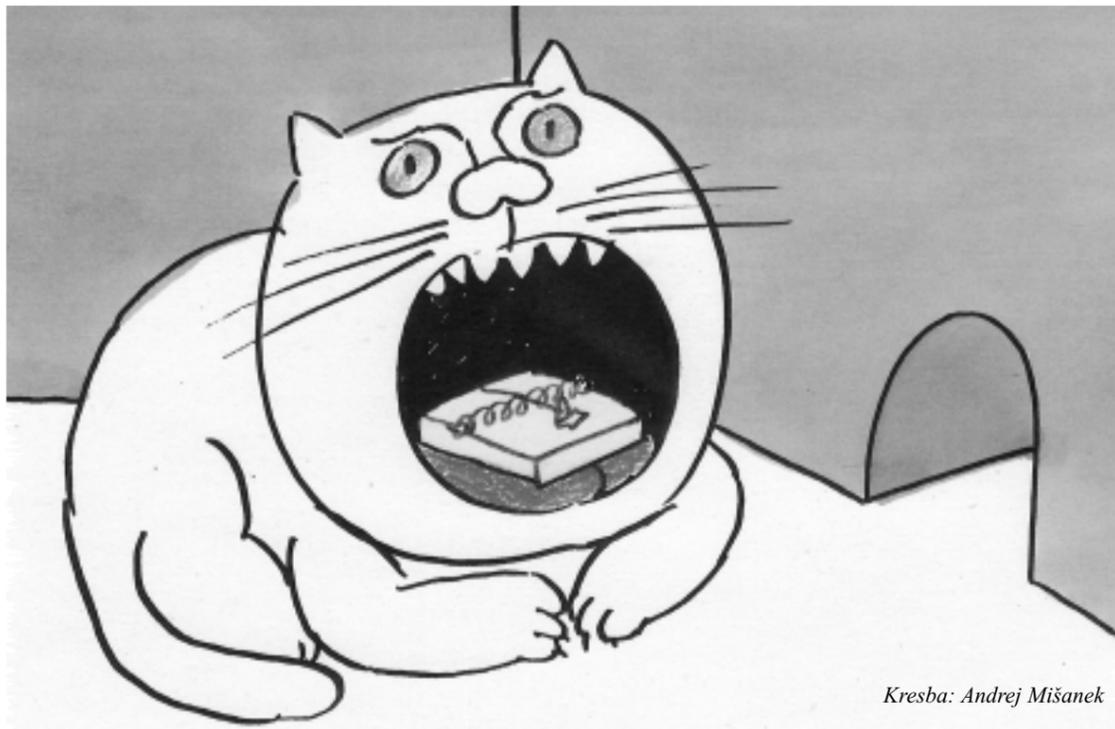
1. Postényi, Ján: Dejiny Spolku sv. Vojtecha, Trnava 1930, str. 25 - 26.

2. Schultz, Števo: Sedemdesiat rokov od búrlivého II. valného zhromaždenia Spolku sv. Vojtecha v Nitre, In. KULTÚRA, roč. XIII. (1941), č. 9, str. 364 - 367.

3. Belás, Ladislav: Pamätné zhromaždenie. Pripomínáme si 120. výročie II. valného zhromaždenia SSV v Nitre. In NITRA, kultúrno-spoločenský mesačník, 1991, č. 9.

4. Nitrianska Stráž. Roč. XX. (1941), č. 46, str. 2.

5. NAŠA NEDEĽA, zmenšené vydanie Svornosti pre Nitru a okolie. Roč. V., čisl. 48, str. 3.

Kresba: Andrej Mišanek

V našich biblicko-jazykových reflexiách sa zväčša vyrovnávame s nedostatkami prekladateľov Svätého písma tak, že ich označujeme len ako nedostatok pozornosti či rešpektovania, resp. aj ignorovanie prekladateľských zásad, a to so zhovievavým úmyslom eufemizovať tieto nedostatky a neoznačovať ich ako nevedomosť, hoci aj tento aspekt sa veľmi často podpisuje na lapsusoch, ktorých by sme sa mali s úctou k posvätnosti textu čo najrozhodnejšie vystríhať. A keďže poznáme úslovie, že „aj majster tesár sa niekedy utne,“ tu okrem erudície je nevyhnutná aj tímová kontrola skôr, než preklad uzrie svetlo sveta, čo sa, žiaľ, asi nie veľmi dôkladne robí. V predchádzajúcich dvoch reflexiách sme sa rozhodli odstrániť z prekladov textu Svätého písma pôstneho obdobia historickú nepresnosť označovať Krista (Mesiáša) ako kráľa, keď takéto pomenovanie panovníckej funkcie vzniklo až o 800 rokov neskôr! Do tohto obdobia existovalo len latinské slovo rex, ktoré sa prekladalo ako panovník, vládca alebo mocnár a z neho odvodené slovo regnum sa tiež mohlo chápať len ako vláda, ríša, mocnárstvo, rozhodne nie kráľovstvo! Toto sa časovo utvorilo až po smrti posledného rímskeho cisára Karola Veľkého (r. 814) prešmyčkou jeho krstného mena Karl (der Grosse) na Kral! A nerešpektovanie týchto súvislostí sa napokon podpísalo i na pomýlenom preklade Ježišovej odpovede na Pilátovu otázku „či je vládcou židovským“ (pravda, v zmysle doterajších tiež chybných prekladov i táto otázka novátorsky nenáležite znela, či je kráľom židovským)! Lebo všetky slovenské preklady tejto pasáže Svätého písma uvádzajú, že Spasiteľ na túto Pilátovu otázku odpovedal kladne, pretože i pojem Krista-Kráľa naši prekladatelia jednoducho a nesprávne prenášajú z možných čias po 9. storočí, keď sa už titul kráľa v spojení s Kristom chápe prevažne duchovne, a práve v takomto poňatí sa automaticky prenáša i do prvej polovice 1. storočia, keď sa táto konverzácia medzi Pilátom a Spasiteľom uskutočnila. Preto Pán Ježiš nemohol súhlasne odpo-

dať na Pilátovu otázku, či je vládcou židovským. Lebo i z kontextu Ježišovej reakcie na túto otázku vyplýva, že on sa k takémuto titulu nepriznáva, keď sa jasne vyslovil, že jeho vláda nie je z tohto sveta! Pretože ak jeho vláda nie je z tohto sveta, poprel zároveň aj to, že by bol vládcou židovským (lebo tu išlo len o vládu duchovnú, čo Pilát asi ani veľmi chápal)! Nedorozumenia teda vyplývajú nielen z ahistorického (časového) miešania pojmov kráľa a vládcu, ale i zo sé-

JURAJ CHOVAN REHÁK

Biblicko-jazykové reflexie (5)

manticko-vecného hľadiska, keďže v tomto prípade sa tieto pojmy i podstatne odlišujú! Pojem kráľa v spojení s Ježišovým menom inklinuje totiž k duchovnosti, kým pojem vládcu k svetskej moci. A táto odpoveď na Pilátovu otázku, možno povedať, u nás sa už vari viac než storočie pertraktúva práve v tejto miešanine pojmov, a teda i v nepravdivej podobe!

Preto piate pokračovanie našich reflexií otvárame latinským textom Svätého písma z Jánovho Evanjelia (18, 33-37) a jeho prekladom do slovenčiny, prevzatým z Nového zákona, ktorý vydal Spolok sv. Vojtecha v roku 1986.

Biblia Sacra iuxta Vulgatam Clementinam Torino 1946 Roma:

Pilatus vocavit Iesum et dixit ei: Tu es rex Iudaeorum? Respondit Iesus: A temetipso hoc dicitis, an alii dixerunt tibi de me? Respondit Pilatus: Numquid ego Iudaeus sum? Gens tua et pontifices tradiderunt te mihi: quid fecisti? Respondit Iesus: Regnum meum non est de hoc mundo. Si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei utique decertarent ut non traderer Iudaeis: nunc autem regnum meum non est hinc. Dixit itaque ei Pilatus: Ergo rex es tu?

Respondit Iesus: Tu dicitis quia rex sum ego.

Preklad z vydania Nového zákona, SSV 1986:

„Pilát predvolal si Ježiša a spýtal sa ho: „Si židovský kráľ?“ Ježiš odpovedal: Hovoríš to sám od seba, alebo ti to iní povedali o mne? Pilát odvetil: Vari som ja Žid? Tvoj národ a veľkňazi mi ťa vydali. Čo si vykonal? Ježiš povedal: Moje kráľovstvo nie je z tohto sveta. Keby moje kráľovstvo bolo z tohto sveta, moji služobníci by sa bili, aby som nebol vy-

vstaní nepoznateľne pripojil a očistom spýtal na dôvod ich zrejmeho psychického rozpoloženia (o ktorom dobre vedel, a predsa sa naň spýtal!). Ježiš v odpovedi jasne odmietol, že by mal byť vládcou židovským čiže vládcou v politickom zmysle slova a nepriamo teda i naznačil, kto za touto otázkou stojí. A že to mohli byť najmä židovskí veľkňazi, vyplýva práve zo zmienky o tých, ktorých Ježiš v odpovedi Pilátovi uvádza pod všeobecným apelatívom „Židov“, pred ktorými by ho iste

ochránili jeho služobníci, ak by takýmto svetským vládcou bol! Zo židovskej strany s vysokou pravdepodobnosťou mohlo tu ísť o „lo-bing“, získať na svoju stranu Piláta politickým udaním Ježiša, že sa robí židovským vládcou, čím chceli politicky najnádejnejším spôsobom dosiahnuť Ježišovo odsúdenie, a pritom jeho smrť pripísať Rimanom!

Ukážeme si teda, ako znela Spasiteľova odpoveď na druhú Pilátovu otázku, s ktorou sa obrátil na Ježiša po vypočutí jeho prehovoru na prvotne vznesenú otázku, či je kráľom židovským. Pilát zrejme nepochopil alebo ani pochopiť nevedel, že ak má ísť o Ježišovu vládu zaangažovanosť, tak určite nie v zmysle politikom, ale duchovnom, a práve v tomto zmysle po položení otázky, či je židovským vládcou, Ježiš odpovedal akoby od veci: „Moje vláda nie je z tohto sveta...“ (lebo táto odpoveď mohla patriť aj tým, čo s týmto udaním na Ježiša išli za Pilátom!). No a Pilátovi z toho, že Ježiš spomenul „svoje vládu“, stačilo na dedukciu, že teda je vládca, pričom vôbec nerozlišoval, aké vládcou mal udaný Ježiš na mysli. Horšie však na tom je, že to neboli schopní rozlíšiť ani naši prekladate-

ochránili jeho služobníci, ak by takýmto svetským vládcou bol! Zo židovskej strany s vysokou pravdepodobnosťou mohlo tu ísť o „lo-bing“, získať na svoju stranu Piláta politickým udaním Ježiša, že sa robí židovským vládcou, čím chceli politicky najnádejnejším spôsobom dosiahnuť Ježišovo odsúdenie, a pritom jeho smrť pripísať Rimanom!

Ukážeme si teda, ako znela Spasiteľova odpoveď na druhú Pilátovu otázku, s ktorou sa obrátil na Ježiša po vypočutí jeho prehovoru na prvotne vznesenú otázku, či je kráľom židovským. Pilát zrejme nepochopil alebo ani pochopiť nevedel, že ak má ísť o Ježišovu vládu zaangažovanosť, tak určite nie v zmysle politikom, ale duchovnom, a práve v tomto zmysle po položení otázky, či je židovským vládcou, Ježiš odpovedal akoby od veci: „Moje vláda nie je z tohto sveta...“ (lebo táto odpoveď mohla patriť aj tým, čo s týmto udaním na Ježiša išli za Pilátom!). No a Pilátovi z toho, že Ježiš spomenul „svoje vládu“, stačilo na dedukciu, že teda je vládca, pričom vôbec nerozlišoval, aké vládcou mal udaný Ježiš na mysli. Horšie však na tom je, že to neboli schopní rozlíšiť ani naši prekladate-

lia! Preto, keď Pilát na záver Ježišových slov zdôraznene dedukoval: „Tak predsa si vládca?“ „...“, zistili sme, že existuje až troje prekladov Ježišovej odpovede na túto Pilátovu druhú otázku! Ako prvý uvádzame rozpačito prítakávajúci preklad z citovaného Nového zákona, ktorý v roku 1986 vydal SSV: „Sám hovoríš, že som kráľ“ (Jn 18, 37) a čo vice versa už jednoznačne chybné vyznieva vo vydaní SÚSCM z roku 1983 pod názvom Nový zákon a Žalmy, kde na Pilátovu otázku „Tak predsa si kráľ?“ Ježiš odpovedal: „Tak je, ako hovoríš, som Kráľ. Žiaľ, tento preklad vôbec nemožno pokladať za pochopenie citovaného kontextu! Lebo Ježiš tu vytrvalo odmietal myšlienku, že by mal byť vládcou (či iným svetským predstaviteľom), a najmä židovským (čo by asi Pilát bol rád chcel počuť), ale neodmietal ju v zmysle nadčasovom a nadprieštornom, čiže v zmysle duchovnom. A to Pilát sotva bol schopný pochopiť. Preto z prekladu Kristovej odpovede na Pilátovu opätovne a dôrazne zopakovanú otázku vyplýva, že vyšetrovaný Spasiteľ sa akoby podráždene dištancoval od takejto len svetsky forsirovanej otázky. Lenže na takúto interpretáciu Kristovej odpovede sme neprišli len z výpovedí o jeho duchovnom vládcu, ale aj „gramaticky“ zo spojky quia latinského záznamu Kristovej odpovede: Tu dicitis quia rex sum ego! Táto spojka sa totiž podľa Latinsko-slovenského slovníka Alojza Wžent(e)ka (Brno 1929) zväčša používa s indikatívom (oznamovacím spôsobom). Ale spája sa i s konjunktívom (podmieňovacím spôsobom), a to „na označenie cudzieho mienenia“ (s. 570). A tak v našom preklade spojku quia spájame s podmieňovacím spôsobom, čiže s vyjadrením „nesúhlasnej myšlienky“ k položenému otázky! Tým sloveso byť v 1. os. jedn. č. indik.: som - v konj. spôsobe môže dostať podobu: akože by som, nech by som, mal by som. A v tomto ohľade sme preložili aj interpretovaný zmysel Spasiteľovej odpovede na Pilátovu výrok „Tak predsa si vládca?“ V našom preklade dostal teda túto podobu: To ty vravíš, akože som (alebo mal by som byť) vládca židovský!

Július Pašteka:

Takto som ich poznal
Literárne informačné centrum, Bratislava 2015

Ktorý slovenský literát rozplakal Karla Čapka? Kto žiadal zvýšenie honoráru za preklad, pretože počas prekladania popíjal koňak, a ten bol dosť drahý? Ktorý spisovateľ nosil svoje „nepotrebné“ knihy do antikvariátu, no o pár dní ich kupoval naspäť? Čo rozplakalo obávaného kritika Alexandra Matuška? Ktorého významného slovenského básnika a prekladateľa možno označiť za „antiromantiku“? Ktorý významný literát s priateľmi rekonštruoval Štúrovu smrteľnú nehodu? Ktorý významný literárny vedec považoval za najväčšieho básnika Paula Valéryho? Ktorý významný slovenský prozaik vykopal jamu a nahádzal do nej všetky knihy existencialistov, aby ho viac neovplyvňovali? Tieto pikošky a zaujímavosti by sme v klasických dejinách slovenskej literatúry hľadali márne. No odpovede ponúka naj-

Takto som ich poznal

novšia kniha prof. Júliusa Pašteku Takto som ich poznal, ktorá je cenným príspevkom v rámci „oral history“ našej literatúry a kultúry.

„Uzatvára sa kruh mojej dlhoročnej literárnej činnosti: začala sa novinovým danteovským článkom a končí sa týmto knižným danteovským cyklom,“ vyznáva sa autor na záložke dnes už predposlednej knihy Dotyky s básnikom Dantom (2014). Predkladaná publikácia Takto som ich poznal je dôkazom, že to bol len planý poplach, kruh sa neuzavrel, a dúfam, že ani táto kniha nie je autorovou poslednou.

Pašteka tentoraz ponúka čitateľom 32 medailónov osobností nášho kultúrneho (najmä literárneho) života, ku ktorým ho viažu zväčša milé spomienky. Nechýbajú ani osobnosti slovenského divadla (Ján Jamnický) alebo maliarstva (Ľudovít Fulla).

Autor neuvádza strohé životopisy alebo katalógy diel. Cieľavedome spomína také zážitky, o ktorých predpokladá, že najhodnovernejšie vykresľujú profil danej osobnosti. Mnohých spoznal už za študentských čias (Oskar Čepan, Ján Komorovský, Karol Strmeň). Ostatných zasa ako pracovník Ústavu slovenskej literatúry SAV (Jozef Ambruš, Nora Krausová), resp. ako redaktor vydavateľstva Tatran (Zora Jesenská, Alexander Matuška, Viliam Turčány). Jeho spomienky možno označiť za autentické svedectvo o dejinách slovenskej literatúry, očami súčasníka i tých najhorších čias. Veď Pašteka svoju dizertačnú prácu obhajoval v roku 1950. Na rozdiel od mnohých iných, v týchto ťažkých časoch obstál a nestal sa prisluhovačom režimu.

Ak je teda miestami voči svojim súčasníkom prísny a priamy,

má na to morálne právo. S odstupom mnohých desaťročí sa snaží predkladať objektívny pohľad cez svoje subjektívne postrehy a v poslednom rade oceniť tých, ktorí obstáli, ale i vyjadriť sklamanie nad tými, ktorí do istej miery zlyhali. Okrem spomínaných 32 profilov sa autor v rámci nich venuje i ďalším osobnostiam: Juraj Špitzer, Valentín Beniák, Janko Silan, Teofil Gazdík, atď. Hoci im nie je venovaný samostatný portrét, ľahko možno nájsť autorovo svedectvo o nich pomocou menného registra.

Najnovšia Pašteková kniha je tiež cenným svedectvom najmä pre mladých a pre tých, ktorí nemohli tieto osobnosti osobne zažiť. Veď i sám autor mnohých, o ktorých dnes píše, najskôr spoznal prostredníctvom ich kníh (Ladislav Hanus, Ivan Krasko, Emil Boleslav Lukáč, Dominik Tatarka,

Milo Urban, Ján Chryzostom Korec). V knihe čitateľ nájde to, na čo v odborných dejinách slovenskej literatúry nie je priestor, a navyše, Pašteková kniha je živým svedectvom, a môže byť v knižnici umiestnená hneď vedľa Slovníka slovenských spisovateľov, ako vhodný doplnok popri štúdiu.

Pred dvadsiatimi rokmi vydal Štefan Žáry Anekdotický slovník slovenských spisovateľov, ktorý je podobne ladený ako najnovšia Pašteková kniha. No Pašteka je v porovnaní so Žárom obsiahlejší, a najmä hlbavejší.

Ako som už naznačil, Pašteková kniha predstavuje čosi viac než originálny lexikón slovenských spisovateľov, živú literárno-historickú príručku či memoáre. Ponúka svedectvo o osobnostiach, ktoré nie až tak dávno formovali slovenskú kultúru a identitu. Hovorí o ľuďoch, ktorí sa akosi vytrácajú z aktuálneho spoločenského záujmu a kunsthistorického bádania len preto, že máme krátku pamäť.

PETER TOLLAROVIC

(Pokračovanie z 3. strany)

Koniec leta 1993 strávil autor v rámci pracovnej doby so súhlasom zamestnávateľa 6 týždňov v USA. Pozvala ho a celý pobyt financovala transatlantická lobistická organizácia German Marshall Fund of the United States. Dostal od nej obálku s hotovosťou a k dispozícii klimatizované auto, ktoré si mohol vybrať. Všetko bolo zdarma, všetane pohonnej látky. Na jeho veľké prekvapenie pri návšteve jednej americkej firmy zorganizovanej German Marshall Fund darovala mu táto najdôležitejšie časti potápačského vybavenia. Američania vedeli presne, aké úplatky prijal predtým v Ománe. S jedným americkým námorným tímom mohol svoje nové potápačské vybavenie aj vyskúšať v blízkosti San Diega. Počas týchto 6 týždňov písal i články o USA a FAZ ich zverejňovalo. Čitateľ netušil, že články vznikali na objednávku hostiteľa. Ten zorganizoval aj „potrebne“ stretnutia, napr. s Cyrusom Rezám Pahlavím, synom Muhammada Rezá Šáha Pahlavího. Tento dúfal, že sa mu pomocou CIA podarí dostať na trón v Teheráne. Potreboval mediálnu podporu a FAZ sa malo o to postarať. German Marshall Fund aj zariadil, že oklahomský guvernér vymenoval Ulfkotteho oficiálne za čestného občana (Honorary Citizen of the State of Oklahoma) tohoto štátu. A tak bol ako čestný občan jedného amerického štátu nepriamo prinútený proamericky informovať. FAZ sa z jeho čestného občianstva prirodzene tešilo. Spomína, že často nevedel, či má do činenia s ľuďmi s German Marshall Fund alebo s americkými tajnými službami. Podobne to bolo na Blízkom východe pri vojenských nasadeniach, kde pracoval ako zahraničný komentátor pre FAZ. Najskôr dostal jeho správy vojenský atašé nemeckého veľvyslanectva (zväčša zamestnanca Spolkovej spravodajskej služby (BND)), potom miestni Američania a až potom FAZ. Čitateľ nemohol vedieť, že to, čo číta, prešlo dvakrát prísnu cenzúrou!

Ulfkotteho možno nahradiť stovkami iných novinárov a sultána inými vladármi, boháčmi a priemyselnými korporáciami. Kúpený novinár je pod stálou kontrolou tajných služieb toho ktorého štátu, stretáva sa s iba pre neho vybranými ľuďmi, vie sa o jeho telefonátoch a výsledkom je „neutrálne“ spravodajstvo v nemeckých tzv. renomovaných médiách.

Politické články vo FAZ boli zväčša písané na objednávku, o nič lepšie to nie je ani s rubrikou cestovného ruchu. Autori majú zdarma luxusné cesty (platia ich cestovné kancelárie, letecké spoločnosti a pod.) a odmenou sú ich články s patričným PR. V tomto kontexte Ulfkotte spomína jednu z jeho prvých zahraničných ciest z poverenia FAZ do Namíbie a Južnej Afriky v roku 1980, ktorú platila jedna juhoafrická cestovná kancelária. Ďalšiu jeho luxusnú cestu do Južnej Afriky podniknutú z poverenia politického oddelenia FAZ financoval zväz juhoafrického zlatníckeho priemyslu.

Napäť sa čítajú aj jeho zážitky z ciest vo vojnových lokalitách, ktoré financovali súperiace strany. Už si ani nepamätá, koľko objednaných rozhovorov viedol so štátnikmi z Blízkeho východu alebo z Afriky. Pamätá si však dobre, že dve tretiny toho, čo mu tieto vraj dôležité osob-

nosti povedali, bola lož. Nemeckému veľvyslanectvu alebo zástupcom hospodárskych spoločností, ktoré tam mali obchodné záujmy, to ale vyhovovalo a FAZ to ako vierohodnosť zverejnilo. Ulfkotte cestoval po svete a viedol objednané rozhovory. Keď napr. Iran mal záujem o takéto interview, pozvali ho, platili mu cestu a FAZ ho s radosťou uverejnilo. V archíve FAZ je množstvo takýchto rozhovorov, ktoré viedol od Afganistanu po Alžírsko a od Južnej Afriky až po Africký roh.

V pozadí jeho ciest významnú rolu hralo nemecké veľvyslanectvo. Spomína si na večeru s nemeckými diplomatmi v Bagdade. Nepamätá si, či to bolo v dome veľvyslancu alebo iného vedúceho diplomata. Zo susedného pozemku sa ozývalo srdce trhajúce bedákanie. Dozvedel sa, že za

Každý účastník, ktorý vytrval až do konca tohoto niekoľkoňového nudeho stretnutia a z tlačového strediska poslušne posielal svojej domovskej agentúre správy, dostane cenný darček: luxusné náramkové zlaté hodinky Rolex; zlaté plniace pero alebo sadu hodnotných mincí a pod. Ani jeden novinár darček neodmietne, a podľa toho aj píše. V uhorkovej sezóne sa takéto spravodajstvo mediálnym agentúram dobre zide a čitateľ alebo poslucháč nemá ani poňatia, že mu predostreli kúpené spravodajstvo. Bonbónikom je, že títo novinári na konci roka môžu za každý deň strávený v Saudskej Arábii odrátať z daní 48 eur, v Ománe 48, v Bahrajne 36, v Kuvajte 42 a v Kataré 56 eur. A to za zmanipulované spravodajstvo.

Zaujímavosť približuje Ulfkotte čitateľovi jeho cesty s politikmi, napr. s bývalým šéfom BND vo funkcii mi-

Etiópii bol ubytovaný v Addis Abeba v 5-hviezdičkovom hoteli, do horúcej náhornej plošiny ho zaviezol klimatizovaný vrtuľník, tam urobil s Böhmon interview o chudobe a ten istý vrtuľník ho zaviezol späť do klimatizovaného 5-hviezdičkového hotela a pri luxusnom pobyte napísal článok o biede v Etiópii.

Pri cestách s vysokými politikmi novinári nie sú kontrolovaní, a tak si nielen nevedia novinári ale aj politik doniesol dokonca aj predmety z inšej kultúry, pochádzajúce z hrobových lúpeží.

Ani k bývalému spolkovému kancelárovi Kohlovi nie je Ulfkotte príliš lichotivý. Ten poznal vraj iba dva druhy ľudí: za neho alebo proti nemu. Podľa toho delil aj novinárov. Jeho vzťah k slobode tlače bol čisto pragmatický. Dobrým novinárom bol ten,

v ktorom podporoval nemecké vojenské misie v zahraničí, hoci štyri pätiny Nemcov sú proti týmto misiám. Istý novinár Bittner chválil v týždenníku Die Zeit Gauckov prejav, na ktorom sám spolupracoval a to v rámci spoločného projektu transatlantickej organizácie German Marshall Fund s nadáciou „Veda a politika“, ktorú financovalo ministerstvo zahraničných vecí. Bittner chválil teda aj svoju prácu a Gauck „odpáľoval“ to, čo mu German Marshall Fund podsunul. Ulfkotte tvrdí, že časť nemeckých novinárov je predĺženou rukou agentúr NATO. Tieto požadujú nové vojenské misie nemeckých vojakov v zahraničí, aj keď väčšina obyvateľstva je proti nim. Sú „publicistickými vojnovými štváčkami“, za ktorými stoja americké propagandistické organizácie a tlačový úrad NATO.

Villa La Collina pri jazere Como (Taliano) bola domicom Konrada Adenauera. Teraz v nej sídli Nadácia Konrada Adenauera a jej blízka politická strana CDU. Autor patril do plánovacieho štábu tejto nadácie, robil v nej, ako píše, dobre platené prednášky a tak túto vilu veľmi dobre pozná. Hodovalo a pilo sa tam. Spomína, ako raz v noci podnapitý popredný porýnsko-falcký politik CDU prišiel do jeho izby, ktorú mal za toaletu a na jeho posteli vyvrátil obsah žalúdka.

Neďaleko tejto vily je malebná dedinka Belaggio a v nej sídli Rockefellerova nadácia so školiacim centrom. Keď sa nemecké politické elity chceli dôverne stretnúť s americkými elitami, prišli do Villa La Collina a odtiaľ do naproti ležiaceho Belaggio, do hotela Grand Hotel Villa Serbelloni. Nemeckí vysokí politici chodili z Villa La Collina do Belaggio, do Rockefellerovej nadácie, po politické inštrukcie. Cez dcérske organizácie akou je aj Trilaterálna komisia, získavala Rockefellerova nadácia popredných novinárov.

Zakladateľom Trilaterálnej ko-

Niekoľko myšlienok z knihy

KÚPENÍ NOVINÁRI

múrom na susednom pozemku žije ázijský diplomat, ktorý jedáva psy a dáva ich zabíjať tak, aby veľmi trpeli. Najskôr im dá za živa odrezať nohy, potom chvost a nakoniec hlavu. Podľa Ázijčana vraj tým, že zvieru hrozne trpí, chutí mäso lepšie. Nemeckí diplomati ho prosili, aby to nikdy nezverejnil, lebo by to mohlo narušiť vzťahy s Irakom. Zaiste mali obavy, že by ich vyhostili z krajiny, v ktorej si žili ako v raji.

Každodenne vidíme v TV správach zábery z vojnových oblastí bez toho, aby sme čo len trochu zapochybovali o ich autentickosti. Medzi televíznymi novinármi (nie iba nemeckými) sa zaužíval pohodlný spôsob spravodajstva. Novinár sa spriatelí s jednou stranou (občianskej) vojny, dá jej kameru a za poplatok dostane najnovšie záznamy priamo do hotela. Aby to vyzeralo čo najpravdivejšie, postaví sa niekoľko vojensky vyzeraúcich bojovníkov s rachotom guľometu pred vypálenú ruinu, táto sa poleje benzínom a zapáli a nemecky hovoriaci spravodajca sa ocitne „uprostred vojny“. Nemecké vysielacie stanice majú prvotriedny materiál, divákovi behajú zimomriavky po tele pri pohľade na odvážneho spravodajcu a štatisti majú peniaze na cigarety a alkohol.

Autor bol na mnohých bojiskách sveta, od Afganistanu cez Angolu a Kongo po Irak a Iran. Neustále vídaval televízne tímy s kanistrami s benzínom. A ďaleko od miesta bojov vyhožené vojenské vozy horeli znova a pred nimi sa odohrávalo zvláštne divadlo: Ostrielani spravodajcovia sa pravidelne zohýňali, vyzerali hekticky a mykali sebou, čo z niekoľkých metrov vyzeralo komicky. Zmysel toho všetkého dal až správne zostrihaný príspevok. Aby nebol nemý, strelilo sa párkrát zo samopalov, v niektorých prípadoch aj z mínometov.

Každoročne v predvianočnom čase zasadá Rada pre spoluprácu v Perzskom zálive (Saudská Arábia, Katar, Oman, Bahrajn a Kuvajt), kde radi chodia západní novinári. V tlačovom centre, presnejšie v propagandistickom centre, je nonstop bufet, strava zdarma.

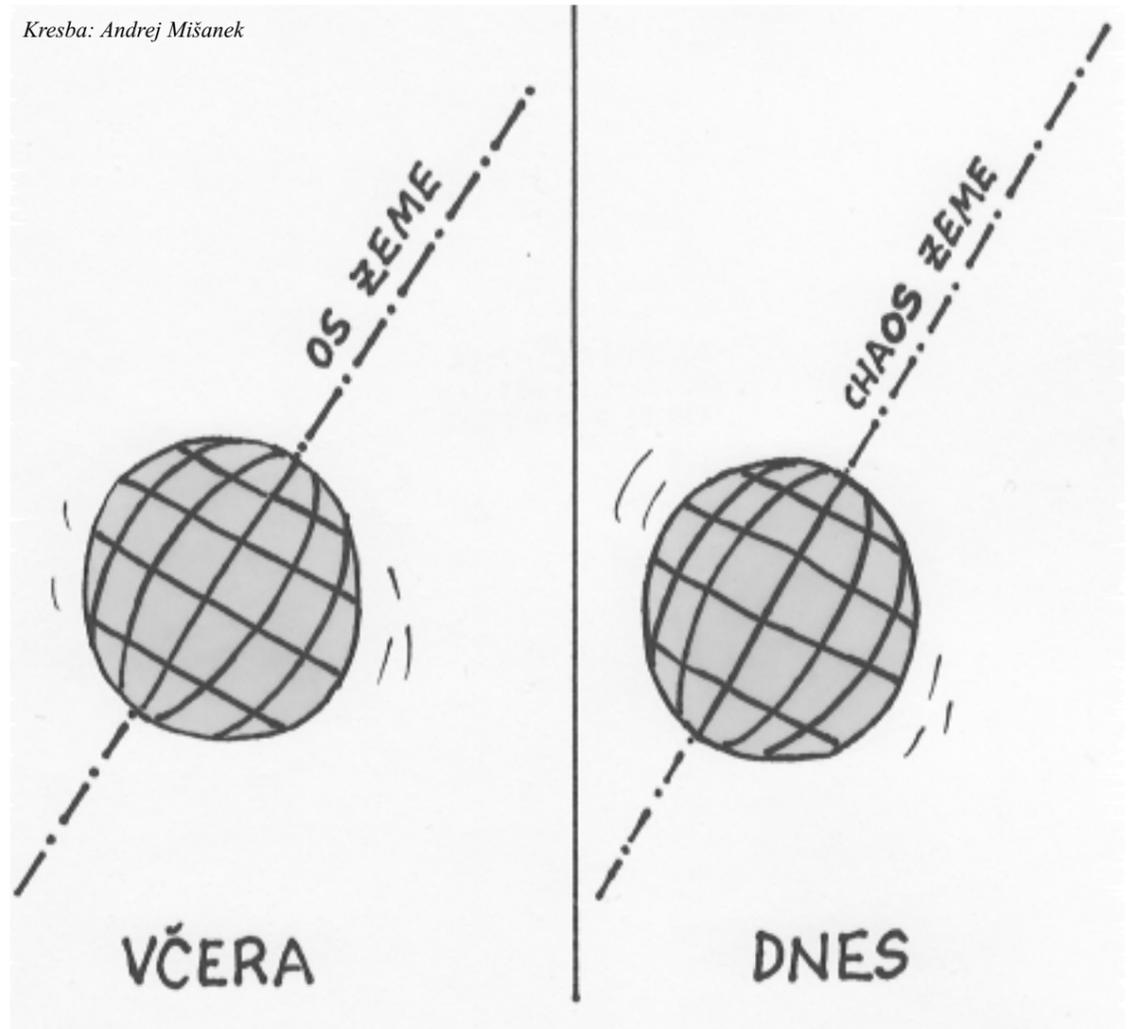
nistra zahraničných vecí Klausom Kinkelom, so spolkovým kancelárom Helmutom Kohlom a ďalšími. Mrzí ho, že onoho času písal o týchto cestách cez ružové okuliare. S istým nemeckým špičkovým politikom navštívil známeho herca Karlheinz Böhma v Etiópii, ktorý sa v Afrike veľmi angažoval v dobročinných projektoch a pomáhal najmä deťom. Podľa pravdy mal napísať, že tohto špičkového politika Böhma a jeho projekty vôbec nezaujímali. Išlo mu (a jeho politickým spoločníkom) iba o spoločnú fotku so známym hercom, obkoleseného čiernymi deťmi. Po evaknutí fotoaparátu bol Böhma a africké deti pre nemeckú návštevu zabudnuté. Böhma bol iba štatistom - práve tak ako mnohí iní. Autor spomína, že pri tejto ceste v

ktorý sa ním nechal ovplyvňovať.

Zaujímavosť sa dozvieme aj o Willy Brandtovi, kancelárovi NSR od roku 1969 do 1974. V roku 2005 majiteľ bordelu v Berlíne Steffen Jacob požiadala Ulfkotteho, aby mu ako „ghostwriter“ (profesionálny spisovateľ platený za písanie, ktoré sa oficiálne pripíše inému autorovi) napísal jeho memoáre. K napísaniu memoárov síce nedošlo, ale vtedy vyšlo najavo, že medzi prvými návštevníkmi bordelu bol aj Willy Brandt, vtom čase starosta západného Berlína.

Pozoruhodným individuom je nemecký prezident, inak proamerický propagátor, Joachim Gauck. Ulfkotte spomína jeho prejav na mnichovskej bezpečnostnej konfe-

Kresba: Andrej Mišanek

misie je David Rockefeller. Jej cieľom je odstaviť národné vlády zakladaním rôznych mimovládnych organizácií povedľa existujúcich vlád. Soroš, Rockefeller a transatlantické think-tanky pracujú najmä z mocensko strategických a ekonomických hľadísk na prevratoch v krajinách bývalého východného bloku, na Blízkom východe a v severnej Afrike, ktoré často sami vyvolali. Rôzne nepokoje, revolúcie a zmeny režimov sú financované nadáciami západných miliardárov ako Rockefellerom alebo Georgom Sorošom. Soroš pripustil, že jeho nadácie prispeli k zmene režimov na Slovensku (1998), Chorvátsku (1999) a v Juhoslávii (2000). Mobilizovali občiansku spoločnosť, aby vyhnala Vladimíra Mečiara, Franja Tudmana a Slobodana Miloševića z ich postov.

Aby mohlo dôjsť k zmene režimu, treba spustiť mediálnu propagandu a kúpiť si opozíciu. Tak to bolo aj na Slovensku. Politika Mečiarových vlád bola neustálym terčom kritiky. Vraj bola nedemokratická, nerešpektovala ľudské práva, slobodu a nezávislosť žurnalistiky. V roku 1996 bol Mečiar zaradený medzi desiatich najväčších despotov proti nezávislým žurnalistom a médiám vo svete. Okrem „utláčanej“ maďarskej menšiny na Slovensku najrozšírenejšou témou nemeckej tlače bol premiér V. Mečiar. Jeden z článkov vyšiel aj s fotografiou V. Havla a V. Mečiara, ktorá je komentovaná takto: „Ako líška a jahňa stoja vedľa seba politickí kontrahenti. Intelektuálny, bez škvrny a hany prezident Česka Václav Havel (vpred) a neohrabaný, zavalitý slovenský ministerský predseda so Istíovým úsmevom V. Mečiar (vzadu).“ (Nordbayerische Zeitung, 4.3.1995). Obsah článku pravdaže zodpovedal komentáru pod fotografiami. Z tajtrlíka Havla urobili „intelektuála“ a zo suverénneho slovenského politika „zavalitého neohrabanca“.

Autor počas zamestnania vo FAZ zažil toho hodne, príjemného ale aj veľmi boľavého. FAZ sa nechalo pozvať Saddámom Husajnom a poslalo tam Ulfkotteho ako proirackého vojnového spravodajcu. V beštiálnej horúčave fotografoval obeť horčicového plynu (Yperitu) v júli 1988 pri meste Zubaidat, ktorým vytekala mozog z úst, očí a nosa. Iračania buldozermi nemeckej výroby zhrňali mŕtvolu a zahňali ich púšťnym pieskom. V tom čase neboli mobily alebo internet a nemal ani satelitné spojenie. Zdravotne bol na konci a cesta do Bagdadu bola preto pekelnou mukou. Napriek tomu telefonicky oznámil podrobnosti, čo sa stalo. Z poslaných materiálov zverejnilo FAZ iba jednu správu a jednu fotku obeť jedovatým plynom. Až po 25 rokoch sa o tom čo - to dostalo na verejnosť. V tom čase sa verejnosť o tom nedozvedela nič. Jeho vtedajší šéf zodpovedný za zahraničnú politiku to nechcel dať zverejniť. Verejnosť sa o tom jednoducho nemala dozvedieť, lebo Husajn bol v tom čase ešte kamarátom USA, ktoré ho výdatne

podporovali v boji proti Iránu. Potom, čo sa vrátil do redakcie FAZ, mu jeho kolega Klaus-Dieter Frankenger, ktorý redigoval jeho príspěvok, oznámil, že všetky tieto hrôzostrašné veci vynechal.

Účinky jedovatého plynu pocítil Ulfkotte sám na sebe ešte v Iraku. Že by mohol ochoriť na následky kontaktu s jedovatým plynom, na to jeho zamestnávateľ (FAZ) nemyslel. Po niekoľkých mesiacoch tak ťažko ochorel, medzi iným aj na rakovinu následkom horčicového plynu, že mu lekári dávali iba niekoľko dní života. Na veľký údiv lekárov to Ulfkotte prežil. Spomína, že za celý čas čo bol na klinikách, nikto si na neho vo FAZ nespomenul. Po šiestich mesiacoch mu zamestnávateľ zastavil plat a jeho miesto vypísal pre nového uchádzača, hoci ešte žil. Jeho ochorenie zamestnávateľ ani nenahlásil na inštitúciu úrazového poistenia. Podobne, ako i tie ostatné, pri ktorých ako vojnový korešpondent utrpel ťažké ochorenia počas vykonávania povolania pre FAZ. Trvalo viac než 25 rokov kým ho úrazové poistenie uznalo za obeť nemeckým otravným plynom v roku 1988. FAZ mu pritom nebolo zvlášť nápomocné. Hoci vedelo o nasadení plynu na bojisku, neinformovalo ho o tom a následne ani neinformovalo úrazové poistenie o jeho ochorení. Do redakcie sa vrátil ako zdravotne ťažko postihnutý. Naďalej ho ale zamestnávateľ posielal do vojnových oblastí.

UDELOVANIE CIEN NOVINÁROM

Nie čitatelia, poslucháči alebo diváci rozhodujú o tom, kto dostane novinársku cenu. O mediálnych cenách, ktoré často financujú koncerny, rozhodujú zväčša novinári mediálnych spoločností. Oceňovaní sú často novinári priemernej kvality, ale politicky vyhovujúci a dvoriaci elitám. Mediálne ceny udeľujú aj nemecko-americké think-tanky a nadácie vrah za údajne vynikajúci žurnalizmus. Typickou novinárskou cenou je Hanns-Joachim-Friedrichs-Preis. Podľa kritikov je to vrah cena (ironicky: Oskar) pre propagandistov a manipulátorov. Hocijaká korporácia môže udeľovať mediálne ocenenia. Napr. tabakový priemyselník Reemtsma udeľuje od roku 2007 cenu „Liberty Award“ pre „odvážnych novinárov, ktorí každodennému boju za slobodu dávajú svoj hlas.“ V porote sedia ľudia, ktorí majú blízko k Atlantik-Brücke, klubu Bilderberg, Trilaterálnej komisii alebo Nemeckej spoločnosti pre zahraničnú politiku. Medzi nositeľov „Ceny tabakového priemyslu“ patrí viacero novinárov. Aj novinár z ARD Thomas Roth, ktorý má kontakty s Atlantik-Brücke. Je zaťatým Putino- a rusofóbo, čo sa odzrkadľuje aj na jeho spravodajstve, ktoré je od žurnalistickej neutrality na hony vzdialené.

TRANSATLANTICKÉ MIMOVLÁDNE ORGANIZÁCIE (NGO) V NEMECKU

boli založené americkými tajnými službami a majú slúžiť na podporu amerických záležitostí a NATO. V roku 2014 dostali od USA financie na ovplyvňovanie Nemcov, aby obhajovali americké záujmy, napríklad Spojenými štátmi požadovanú dohodu o voľnom obchode (TTIP). Podľa dôležitosti mohli tieto organizácie od amerického veľvyslanectva dostať medzi 5 000 - 20 000 \$. Uvedenú Transatlantickú dohodu o voľnom obchode (TTIP) medzi EÚ a USA presadzuje A. Merkelová.

Členom EÚ je aj Slovensko. Teda aj ono by malo o tom rozhodovať. Poslanci na Slovensku nemajú žiaden prístup ani len do „čítární“ na amerických ambasádach, aby si tam mohli pozrieť negociačné dokumenty. Do zmluvy TTIP, ktorá je k dispozícii na americkom veľvyslanectve, môžu nahliadnuť len vybraní pracovníci ministerstva hospodárstva a len v čase, ktorý určí americké veľvyslanectvo. Pracovníci ministerstva si nesmú vziať žiadnu časť zmluvy na preštudovanie, ani fotiť, či robiť si poznámky. Môžu len nahliadnuť do zmlúv v anglickom jazyku, plných technických dát a vzorcov, z ktorých sa nič nedozvedia.

Nemecké médiá sú pod vplyvom transatlantických mimovládnych organizácií, založenými americkými tajnými službami, ktoré slúžia na podporu NATO. CIA vypracúva „strategické komunikačné programy“ pre médiá v nemeckom jazyku. Na americkom veľvyslanectve v Berlíne možno dokonca požiadať o peniaze na ovplyvňovanie verejnej mienky v Nemecku. Vedie sa psychologická vojna: zlý Rus - dobrý Američan. V médiách šalie zúriva propaganda proti Putinovi. Aj v rôznych talk show, do ktorých sú pozývaní rôzni „odborníci“ na ruskú tematiku. Moderátor Markus Lanz pozval do diskusnej relácie (21.5.2015) istého Borisa Reitschustera (mimochodom, toho pozývajú moderátori radi), ktorý do nemoty omieľal, že Putin je vrah. Kvôli „vývažnosti“ sedí vedľa neho Marina Litvinenkova z Londýna, vdova po bývalom agentovi KGB Alexandrovi Litvinenkovi, kritikovi Vladimíra Putina. Divákovi sa natka do hláv, že Putin nechal zavraždiť A. Litvinenka. Dal zavraždiť aj Borisa Nemcova, s ktorým sa uvedený Boris Reitschuster stretával a chodil na prechádzky. Ďalším Lanzovým vierohodným „informátorom“ (3.6.2015) je hrdina oranžovej revolúcie a Majdánu Vladimír Kličko. Na iných kanáloch sú hosťami organizátor protiputinových demonstrácií a rebélií Garri Kimovič Kasparov (Weinstein) a najstaršia dcéra Borisa Nemcova, jedného z prvých signatárov opozičnej kampane s názvom Putin musí odísť, Žanna Nemcovová.

Proti štátnikom, ktorí nezodpovedajú predstavám poslušnosti voči USA a ich západným vazalom sa pracuje aj jazykovo. V tomto kontexte je zaujímavá bakalárska práca od Mirjam Zwinglovej, v ktorej sa autorka pragmatlingvisticky sústre-

dila na 80 článkov vo FAZ z rokov 2000 - 2012, v ktorých sa písalo o Putinovi a Obamovi. Autori v nich už výberom slov mali ovplyvniť čitateľa. Pri Putinovi sa používali napr. zásadne negatívne adjektíva: hrozivo, hrubý, útočný, konfrontačný, protizápadný, nepravdivý, chladný, vypočítavý, cynický, ... Pri Obamovi zasa zásadne pozitívne adjektíva.

V Nemecku je síce bohatá sieť tlače a televíznych kanálov, ale bez názorovej plurality. Ulfkotte sa pristavil pri 1. januári 2014, keď sa nemecký pracovný trh otvoril pre prísťahovalcov z Bulharska a Rumunska. Ozvali sa aj hlasy, ktoré varovali pred prísťahovalcami, ktorí chcú iba využívať výhody nemeckého sociálneho systému. Všetky médiá unisono informovali, že Bulhari a Rumuni sú obzvlášť pracovití ľudia. Sú vrah „Prusmi Balkána“, ktorí budú naplňať sociálne pokladnice. Dnes sú veľkou mierou pobereťmi sociálnych dávok. Veľká časť z nich sú Rómovia a analfabeti. Pri nedávnej návšteve Nemecka som počula, že dobre idú na odbyt mreže na okná a dvere. Vraj kvôli „Prusom Balkánu“.

Aj EÚ platí novinárov, aby písali o nej iba pozitívne. Aby tieto peniaze dostali, musia podpísať záväznú prehlásenie, že priamo alebo nepriamo neuškodí Európskej únii, jej politike a inštitúciám (str. 218).

Vo voľbách do Európskeho parlamentu 2014 sa etablované strany v Nemecku obávali nových strán, ktoré by v budúcnosti mohli byť v EÚ nebezpečné. Zpracovala tu propaganda, ktorú najlepšie a najrýchlejšie rozširujú mainstreamové médiá. Finančne totálne choré Grécko sa behom noci stalo sľubnou finančnou oázou. Šesť týždňov pred voľbami sa médiá prebiehali v správach, že „investori bojujú o grécke dlhopisy“ Prečo tento bľafák? Nuž kancelárka Angela Merkeková potrebovala pozitívne správy. Euroskoptikom sa touto fraškou o údajne ozdravenom Grécku mal krátko pred voľbami do EÚ vziať vietor z plachát. Podarilo sa. Euroskoptikom nenarástli hlasy vo voľbách do EÚ, čoho sa obávala etablovaná politika.

Pri kúpe novinárov peniaze nehrajú žiadnu rolu. Jeden z mnohých príkladov: Približne 30 nemeckých novinárov píšucích o automobiloch išlo na pozvanie Volkswagenu v roku 2008 na štyri dni na olympijské hry do Pekingu. Cesta na osobu stála do 25 000 eur. Volkswagen zato očakával pozitívne spravodajstvo. Alebo istý nemecký automobilový koncern pozval na prezentáciu svojho nového vozidla novinárov do Sardínie. Na letisku ich čakalo súkromné lietadlo, ubytovanie v drahom hoteli na Costa Smeralda. Iné firmy pozývajú na podobné automobilové prezentácie novinárov napr. do Kapského Mesta, spojené s cestou cez púšť do Namíbie. Čím atraktívnejšie miesto prezentácie, tým pozitívnejšie spravodajstvo pozývateľ očakáva. Prezentácie sa robia často iba kvôli novinárom.

Napr. Mazda, Danner ubytovala novinárov v oblasti automobilovej branže v 5-hviezdičkových hoteloch. Mohli piť a jesť toľko, koľko sa im zachcelo. Všetko mali zdarma. Ročný rozpočet pre oddelenie public relations (rozumej na ovplyvňovanie novinárov) európskej centrály Mazda v Leverkusene bol v tom čase od 15 miliónov do 16 miliónov eur. Prezentácia jedného novinára stojí firmu od 3 000 do 5 000 eur. Jeho zisk pre firmu je oveľa vyšší, aspoň 15 000 eur. Novinársky příspěvok pôsobí dôveryhodnejšie než platená inzercia, je teda oveľa lacnejší ako inzerát v novinách alebo krátkučký slogan v televízii. Thyssenkrupp pozýva novinárov na luxusné cesty, aby nadviazal s nimi úzke kontakty. Juhokórejský koncern Samsung Group pozval novinárov na olympijské hry v Londýne a očakával od nich pozitívne spravodajstvo.

Aj Ulfkotte prijímal pozvánky na drahé zahraničné cesty a jeho zamestnávateľ (FAZ) to schvaľoval. Aj on informoval o podnikoch, ktoré financovali jeho cesty s luxusnými pobytmi iba pozitívne (napr. o spoločnosti Shell). Písal propagandistický šrot, ktorému čitatelia verili.

Hodne novinárov zamestnaných vo verejnoprávnych médiách má lukratívne vedľajšie príjmy. Až 2000 eur dostávajú hlásatelia verejnoprávneho vysielania za súkromné prednášky alebo súkromné moderovanie. Môže ale takýto novinár / hlásateľ viesť neutrálne interview s bankovým riaditeľom, keď predtým pre tú istú banku moderoval panelovú diskusiu za veľa peňazí? Alebo nezávisle informovať o podniku, pre ktorý iba včera robil reklamu?

CIA A NEMECKÍ NOVINÁRI

Od roku 1950 zakladali a financovali americké tajné služby v Nemecku súkromné dobročinné nadácie ako predvoj spravodajských služieb. Zamestnancami boli vysokí dôstojníci, ktorí mali proamericky ovplyvňovať budúcu nemeckú elitu. Americké nadácie a americké tajné služby sú navzájom prepojené. CIA a iné tajné služby USA sa zúčastňujú na dôležitých stretnutiach novinárov, politikov a vedúcich ekonómov pod záštitou amerických think-tankov. Ulfkotte vie, o čom hovorí, pretože sa ako Fellow na takýchto stretnutiach tiež zúčastňoval.

Americký reportér Carl Bernstein, ktorý odhalil škandál Watergate v dôsledku čoho prezident Nixon musel v roku 1974 odstúpiť, odišiel 1977 z Washington Post a šesť mesiacov pracoval na článku o spolupráci novinárov s CIA. Pritom zistil, že 400 amerických novinárov pracovalo pre CIA. The New York Times mali v tom čase dokonca zmluvu s CIA, že si môže novinárov kedykoľvek „vypožičať“. Najznámejší autori úvodníkov, komentárov, redaktorov a šéfredaktorov v USA, ako i zahraniční novinári boli a aj sú na výplatných listinách CIA.

DARINA VERGESOVÁ
(Pokračovanie v budúcom čísle)

Veľkej obci Vyšný Slavkov sa každoročne koná odpustová slávnosť ku cti sv. Michala archanjela. Miestni ju zvyknú volať aj „kermeš“, čo je nárečové vyjadrenie pre oslavu duchovného charakteru. Tá ostatná však bola o čosi výnimočnejšia. Popoludní sa na priestranstve začal odvíjať pred zrakmi divákov obraz historickej rekonštrukcie príchodu slovenského kniežaťa - kráľa Slavomíra s družinou. Z farského nádvorja smerovala k Slovenskej národnej bráne družina, na ktorej čele kráčal sv. Cyril, držiac Evanjeliár. V sprievode nasledovali s vlnkami hasiči, krojovaný pár a ďalej bol zástup tvorený ochranou kráľa. Na konci sprievodu šiel na koni sám knieža Slavomír, ktorého predstavoval miestny kňaz Donát Čarnogurský. Potom starostka obce Viera Kašperová privítala kráľa Slavomíra s družinou a odovzdala mu symbolický kľúč od srdca, aby obnovil v ňu ideu starých Slovanov. Mgr. Elena Šubjaková prečítala prítomným historický excursus o živote Slavomíra. Počas podujatia bola odhalená aj informačná tabuľa vyšnoslavkovského rodáka Gustiho Popoviča, ktorého zachytáva najslávnejšia fotografia 20. storočia „Obed na mrakodrape“ a je pochovaný na miestnom cintoríne.

Osobu kráľa Slavomíra definoval miestny kňaz Donát Čarnogurský na podklade historických poznatkov takto: „Slavomír pochádzal z rodu Rastislava, ktorého zadržali vo franskom väzení. Tam prišiel o zrak a zomrel v zabudnutí. Slavomír bol kňazom a pod hrozbou smrti ho donútili, aby prevzal vedenie ríše Slovákov. V rokoch 870-871 viedol povstanie a bolo úspešné. Nakoniec sa vrátil k duchovnému poslaniu.“ Fuldske letopisy zaznamenávajú okolnosti Slavomírovho nástupu na trón: „Svätopluk, Rastislavov synovec, obvinený u Karolmana zo zločinu zrady, bol uvrhnutý do žalára. Moravskí Sloveni však domnievajú sa, že ich knieža zahynul, ustanovili si za vládcu istého kňaza, príbuzného tohto kniežaťa, menom Slavomír, hroziac mu smrťou, ak neprijme vládu nad nimi.“ Táto zmienka len potvrdzuje reálne ukotvenie celej udalosti a je serióznym zdrojom informácií.

Počas historického „kermešového“ popoludnia si mohli domáci i návštevníci pozrieť nielen jednu, možno menej známu kapitolu slovenskej histórie a takto sa preniesť v čase o vyše tisíc rokov, ale boli pre nich pripravené aj ďalšie zaujímavé sprievodné podujatia. Napríklad ochutnávka rôznych dobrôt z domácich surovín a tohtoročnej úrody. Nechýbal voňavý lekvár, ktorý sa pýtal na chlebič či tradičná masť s cibuľou. Zaujala aj prehliadka historických poľnohospodárskych strojov a automobilov. Prítomným vyčarili úsmev na tvári samotní obyvatelia Vyšného Slavkova, niektorí z nich prišli v typických dedinských krojoch a dobrou náladou veru nešetřili.

Ako nám prezradila pani starostka, významom celého historického popoludnia bolo najmä zachovanie ideí slovenskej tradície a ich prenesenie do súčasnosti, k čomu prispela najmä rekonštrukcia udalostí z 9. storočia. Tú zhladilo podľa jej slov niečo vyše tristo ľudí, čo

svedčí o veľkom záujme o históriu.

Program pozostával aj z prezentácie budovaného kráľovstva rozprávok. Už teraz možno vidieť v centre obce známe a obľúbené rozprávkové postavičky. Z dreva ich vyrezal miestny duchovný správca Donát Čarnogurský. Význam novovytvoreného kráľovstva zhrnul do nasledujúcej výpovede: „Idea rozprávkového kráľovstva je hľadanie alternatívneho modelu v dobe temna a chaosu. Nejde mi o to vytvoriť mŕtve múzeum predmetov, ale o vytvorenie kontrastného alternatívneho modelu a kritického pohľadu na dnešnú

kresťanským životom. Rozprávkové kráľovstvo tak môže prispieť v nemalej miere k výchove k ekológii, pracovitosti a zvýrazniť neustálu potrebu zachovania stvorenia.

Meno miestneho kňaza je späté s usporiadaním nielen spomínanej rekonštrukcie, kde predstavoval knieža Slavomíra, ale aj s prvým ročníkom súťaže v ručnom kosení či s viacerými aktivitami myšlienkového vychádzajúceho zo slovenského prostredia. Neďaleko fary stojí monumentálne dielo Slovenskej brány, pripomínajúcej kráľa Rastislava. Aj toto dielo vzniklo pod šikovnými ru-

takému ojedinelému projektu približenia samotnej postavy Slavomíra? Jeden z hlavných iniciátorov, duchovný otec Donát, k tomu poznamenáva: „Pápež František zdôrazňuje, aby Cirkev viac vyšla z chrámov medzi ľuďmi. Veď nie je to nič nové, to robil aj Ježiš Kristus,“ a ďalej pokračuje: „Návštevníci mohli vidieť nielen pokus o rekonštrukciu kráľa Slovákov. Približujem im dejinné momenty aj formou symbolov, umenia a pod. Keďže sa mi zdá, že písané slovo nestačí, a preto v skratke prinášam význam cyrilometodskej misie, ktorá bola neskôr

Pavol II. často prízvukoval, že Slovensko má v tom osobitnú úlohu. Nejde teda len o históriu pre históriu, ale o bytie či nebytie.“ A že je naozaj veľmi potrebné približovať historické udalosti zo slovenských dejín aj takýmto podujatiami dokladajú i nasledujúce slová duchovného otca: „Naša generácia nemá dostatočné vedomie našej veľkej minulosti, ktorá je cielene falšovaná a zakryvaná. Bez tohto bytostného poznania a aplikácie, nebude ani pravej obnovy budúcnosti.“

Odpust sv. Michala bol vhodnou príležitosťou osloviť viac ľudí, rodákov, a to sa aj podarilo. Do týchto príležitostí odpustov sa snaží duchovný otec Donát zakomponovať vždy nejaký vklad, posolstvo, ideu, udalosť. Ani tento raz tomu nebolo inak. V jeho najbližších plánoch figuruje prestavba istej nehnuteľnosti na múzeum.

Záverom nech zaznie úprimná vďaka všetkým, ktorí vytvorili jedinečné popoludnie plné hodnotných myšlienok i zmysluplné zábavy. Takéto podujatia napomáhajú rozvoju komunitného života a upevňujú v ľuďoch pocit spolupatričnosti. Zároveň majú poučný charakter, požívajú človeka k zamysleniu nad vlastným životom a jeho smerovaním a nútia ho k jasnejšiemu uchopeniu perspektívy jeho zmysluplnosti.

PAVOL KALL

Knieža Slavomír vo Vyšnom Slavkove

civilizáciu, a tiež o hľadanie princípov života a pravých hodnôt daných Bohom, ktoré v citiacich a myšliacich návštevníkoch živo pozorujem. Je to teda istý odklon od otrockej civilizácie.“ Dôležitým cieľom celého kráľovstva je podľa neho živý kontakt s prírodou, pôdou, remeslom a živými tvormi, v neposlednom rade s duchovným pravým

kami tunajšieho kňaza, rezbára a zanieteného propagátora slovenských reálií i tradície. V širšom okolí zaujmú ďalšie objekty: nápisy v hlaholike, model pôdorysu učilišťa na Devíne, pôdorys byzantského chrámu a iné atrakcie.

Možno sa aj vy neustále pýtate, prečo sa rozhodli v počtom veľkej obci k pozoruhodnému a v regióne

zmarená a stále čaká na oživenie.“ Rekonštrukcia zásadných udalostí z histórie teda nemá za cieľ iba oprášiť niečo a ponúknuť to divákovi ako divadelné predstavenie, na ktoré sa časom zabudne. Donát Čarnogurský v tom vidí skrytý hlbší zmysel, keď hovorí: „Ide tu o úlohu vízie budúcnosti, ktorú mali viacerí veľkí duchovia slovanstva. Aj pápež Ján

Snímka: Viera Kašperová